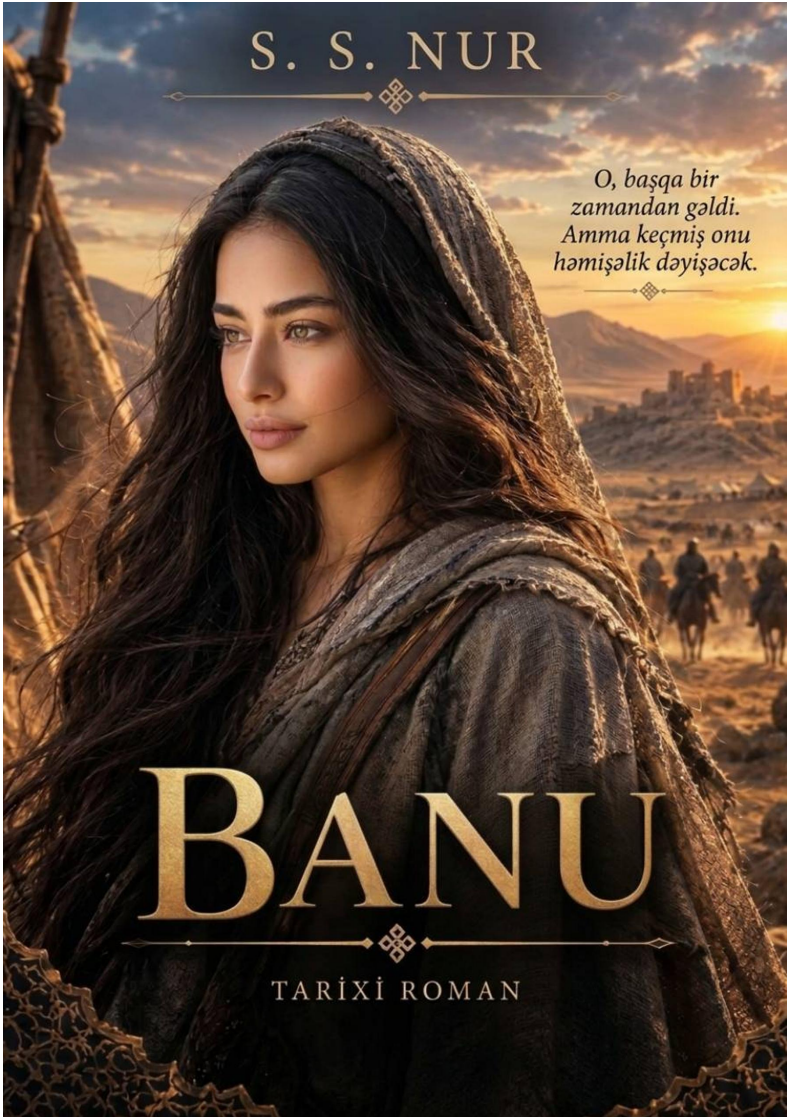
S. S. NUR
O, başqa bir zamandan gəldi. Amma keçmiş onu həmişəlik dəyişəcək.
BANU
TARİXİ ROMAN

S.S. NUR
Banu

https://litres.ru/74717588
SelfPub; 2026

Аннотация

On yeddi yaşlı Banu gözəlliyin, var-dövlətin və başqalarının heyranlığının ətrafındakı insanların hisslərindən daha çox əhəmiyyət daşıdığı bir həyata alışmışdı. Lakin bir gün tale onu müasir dünyadan qədim dövrün sərt və amansız həyatına aparır. Burada hər gün sağ qalmaq uğrunda mübarizəyə çevrilir.

Ucsuz-bucaqsız səhralar, köçəri tayfalar və təhlükəli düşmənlər arasında Banu tanımadığı həyat qanunlarına uyğunlaşmalı, öz qorxularına qalib gəlməli və insan həyatının əsl dəyərini dərk etməlidir. Sirli döyüşçü Azarla qarşılaşması ona sevginin yeni bir üzünü açacaq. Lakin keçmişin sirləri və xəyanət onun yolunu daha da təhlükəli edəcək.

Görəsən, vaxtilə yalnız özü üçün yaşayan bir qız başqaları naminə cəsarət göstərməyi bacaracaqmı? Yad bir dünya onun taleyini əbədi dəyişməzdən əvvəl evə qayıtmağın yolunu tapa biləcəkmi?

«Banu» — sevgi və daxili dəyişimin hekayəsidir. Bu hekayədə əsl sınaq yalnız sağ qalmaq deyil, həm də bütün çətinliklərə baxmayaraq insan olaraq qalmağı bacarmaqdır.

Содержание

Birinci fəsil 4
İkinci fəsil 15
Üçüncü fəsil 28
Dördüncü fəsil 40
Beşinci fəsil 52
Altıncı fəsil 58
Yeddinci fəsil 71
Səkkizinci fəsil 81
Doqquzuncu fəsil 94
Onuncu fəsil 110
On 121
Конец ознакомительного фрагмента. 122

S.S. NUR
Banu

Birinci fəsil

Məktəbin pəncərələri arxasında elə şəffaf bahar günlərindən biri hökm sürürdü ki, günəş artıq az qala yaydakı kimi isidir, ağaclar isə hələ də təzə yaşıllığa bürünməyə tələsmirdilər. Məktəbin həyətində külək keçən ildən qalan yarpaqları orabura qovur, arabir onları yerdən qaldırıb havada fırladırdı. Tarix kabinetinin aralı qalmış pəncərəsindən isə nəm torpağın və günəş altında qızmış daşın ətri gəlirdi.

Banu pəncərənin yanındakı üçüncü partada əyləşmişdi və bütün gücü ilə diqqətlə qulaq asırmış kimi görünməyə çalışırdı.

Müəllim çoxdan qədim sivilizasiyalardan danışırdı. Onun sakit, aramlı səsi getdikcə Banu üçün yeknəsəq söz axınına çevrilirdi.

— ...Bu ərazilərdə məskunlaşmış tayfalar tədricən pərakəndə yaşayış məskənlərindən daha mürəkkəb ictimai quruluş formalarına keçirdilər. İlk şəhərlər yaranır, ticarət yolları inkişaf edir, uzaq bölgələr arasında əlaqələr qurulurdu...

Banu nəzərlərini saatın siferblatına yönəltdi.

Zəngin çalmasına iyirmi üç dəqiqə qalırdı.

O, güclə sezilən bir ah çəkib yanağını ovucuna söykədi.

Tarix heç vaxt onun sevimli fənləri sırasında olmamışdı. Xüsusilə də söhbət çoxdan yox olmuş xalqlardan, qədim yaşayış məskənlərindən və adlarını yoxlama işlərindən az qala dərhal sonra unutduğu ticarət yollarından gedəndə. Bəlkə də bütün bunlar, həqiqətən, maraqlı idi, amma Banu qarşıda onu daha çox təəssürat vəd edən öz həyatı gözlədiyi halda, başqalarının keçmişini öyrənməyə bu qədər vaxt sərf etməyin nə üçün lazım olduğunu səmimi-qəlbdən anlamırdı.

Onu indiki zaman, daha çox isə gələcək maraqlandırırdı.

O, axşamlar küçələri milyonlarla işığın bürüdüyü, bahalı restoranlarda zövqlə geyinmiş insanların nahar etdiyi, mağaza vitrinlərindəki qiyməti, ona elə gəlirdi ki, otağındakı bütün mebellərin dəyərindən də baha olan paltarların insanı valeh etdiyi böyük şəhərlərin arzusunda idi. Banu səyahət etmək, məclislərə qatılmaq, maraqlı insanlarla tanış olmaq və bir gün hələlik əsasən fotoşəkillərdə və telefon ekranında gördüyü o dünyanın bir parçasına çevrilmək istəyirdi.

O, belə bir həyata layiq olduğuna əmin idi. Məktəbi bitirmək, təhsil almaq və ona elə gələn həqiqi xoşbəxtliyin başladığı yerə gedib çıxmağın yolunu tapmaq qalırdı. Banu hələ anlamırdı ki, insanları var-dövlətinə və zahiri görünüşünə görə qiymətləndirməklə, əslində, onların həqiqətən dəyərli olan cəhətlərini görmək imkanını özündən alır.

Banu hiss etdirmədən əlini pencəyinin cibinə salıb saqqız axtardı. Açıq dərsliyin arxasında gizlənərək kağızı ehtiyatla açdı və xışıltı salmamağa çalışa-çalışa saqqızı ağzına qoydu.

Bu vaxt müəllim izahını davam etdirirdi:

— Ticarətin inkişafı, öz növbəsində, xalqlar arasında mədəni mübadiləyə şərait yaradırdı. İnsanlar bir-birindən sənətkarlıq üsullarını, adət-ənənələri və bilikləri mənimsəyirdilər...

Banu gözlərini güclə seziləcək qədər yuxarı çevirdi və dəftərinin yanında duran balaca güzgüyə əl uzatdı. Guya qeydlərini yoxlayırmış kimi davranaraq öz əksinə baxdı və dağılmış saç telini düzəltdi.

Bu gün özünü bəyənirdi. Həm də lap çox.

Çənəsini bir qədər qaldırıb başını pəncərəyə tərəf çevirdi, kənardan necə göründüyünü qiymətləndirdi. Elə bu zaman güzgüdə yaxınlıqda əyləşən Leylanın əksini gördü.

Rəfiqəsi birbaşa ona baxırdı.

Banu sual dolu nəzərlərlə qaşlarını qaldırdı. Leyla isə gözlərinin cüzi hərəkəti ilə divar tərəfi göstərdi.

Bu, kifayət idi.

Banu güzgünü bir az döndərərək sinfin o biri tərəfinə baxdı.

Sevil divarın yanındakı partada oturmuş, dəftərinin üzərinə əyilmişdi. O, müəllimin izah etdiklərini diqqətlə yazır, hərdən dərsliklə tutuşdururdu; sanki deyilən hər sözü yadda saxlamağa həqiqətən çalışırdı.

Banu onunla, demək olar ki, heç vaxt danışmırdı. Sevil onu incitmir, işlərinə qarışmır və açıq düşmənçilik üçün heç bir səbəb yaratmırdı. Bununla belə, aralarında Banu heç vaxt aradan qaldırmağa çalışmadığı bir məsafə vardı. Sevil sadəcə onun çevrəsinə aid deyildi. Buna görə də Banu üçün vaxt və diqqət

ayırmağa dəyməyən, əhəmiyyətsiz biri olaraq qalırdı.

Banu baxışlarını aşağı sürüşdürüb sinif yoldaşının ayaqqabılarına dikdi.

Ayaqqabılar tünd rəngli, alçaq dabanlı və burun hissələri sürtülüb köhnəlmişdi. Onlar dəbdən düşmüş görünürdülər. Banu bir neçə an onları süzdükdən sonra dodaqlarının kənarında istehzalı təbəssüm yarandı.

O, yenidən Leylaya baxdı.

Leyla gülüşünü gizlətmək üçün əlini ağzına tutmuşdu.

Banu güzgünü bağlayıb qarşıda oturan Nərgizə baxdı. Gözləri toqquşdu və Banu Sevilin tərəfinə çox zəif işarə etdi.

Nərgiz rəfiqəsinin nəsə fikirləşdiyini dərhal anladı.

Plan, demək olar ki, elə həmin an yarandı.

Zəng çalanda sinif canlandı. Stullar şaqqıldadı, şagirdlər qarşıdakı bədən tərbiyəsi dərsi barədə danışmağa başladılar, dəhlizdən isə tələsik addımların səsi eşidildi.

Banu Leyla və Nərgizlə birlikdə sinifdən çıxdı.

— Mən yenə də başa düşmürəm, o, niyə məhz bu paltarı alıb, — deyə Leyla dərs zamanı başladıqları söhbəti davam etdirdi. — Bu paltar ona heç yaraşmır.

— Çünki xoşuna gəlir, — Banu soyuqqanlılıqla cavab verdi. — Bəzən insanın bir şeyi sevməsi kifayət edir ki, onun gözəl olduğuna qərar versin.

— Bunu paltar haqqında deyirsən, yoxsa özün haqqında?

Banu güldü.

— Özüm haqqında heç danışmıram. Mən qüsursuzam.

Rəfiqələr birlikdə gülüşüb soyunub-geyinmə otağına tərəf getdilər.

Bədən tərbiyəsi dərsinin başlamasına bir neçə dəqiqə qalırdı.

Sevil artıq paltarını dəyişirdi. Ayaqqabılarını çıxarıb skamyanın yanında səliqə ilə qoydu, sonra çantasından idman formasını çıxardı.

Banu ayaqqabıları dərhal gördü.

O, Leyla ilə cəld baxışdı, Leyla da güclə sezilən təbəssümlə cavab verdi.

Sevil şkafına tərəf çevrilən kimi Banu əyilib ayaqqabılardan birini götürdü və Leylaya uzatdı. Leyla heç nə olmamış kimi Nərgizin yanından keçib ayaqqabını gizlicə ona verdi.

İkinci ayaqqabını isə Banu özü götürdü.

Elə bu vaxt qapıda Elvin göründü. O, soyunub-geyinmə otağından çıxmaq istəyirdi ki, Banu onu saxlayıb əlindəki qəniməti uzatdı.

— Bunu götür.

Elvin əvvəl qıza, sonra onun əlindəki ayaqqabıya baxdı.

— Yenə nə isə fikirləşmisən?

— Mən nə vaxt pis bir şey fikirləşirəm ki?

Elvin ayaqqabıya mənalı nəzər saldı.

— Bu, kimə görə pis olduğundan asılıdır.

Banu sualı əyləncəli hesab etmiş kimi gülümsədi.

— Sadəcə kömək et. Artıq suallar vermə.

Elvin başını buladı, amma ayaqqabını yenə də götürdü.

— Bizi tutsalar, mən səni tanımıram.

— Tutmayacaqlar, — Banu arxayınlıqla cavab verdi.

O, bunu elə rahatlıqla söylədi ki, sanki başqasının başına gələn narahatlıq istənilən vaxt bir təbəssümlə həll edilə biləcək xırda bir məsələ idi.

Bir az sonra soyunub-geyinmə otağı boşaldı. Qızlar dərsə getdilər, Elvin isə Banu onlara verdiyi ayaqqabı ilə həyətə çıxdı.

Soyunub-geyinmə otağı boşalandan sonra Banu, Leyla və Nərgiz də həyətə çıxdılar. Elvin artıq orada idi və hər iki ayaqqabı onun əlindəydi.

— Bəs indi nə edirik? — Elvin ayaqqabılara baxaraq soruşdu. — Doğrudanmı onları elə burada qoymaq fikrindəsiniz?

— Əlbəttə, yox, — Leyla cavab verdi. — Sadəcə istəyirik ki, Sevil bir az həyəcan keçirsin.

— Bəs ayaqqabıları tapa bilməsə?

— Tapacaq, — Nərgiz əminliklə dedi. — Sadəcə, dərhal yox.

Elvin başını buladı, amma mübahisə etmədi. Onlar hündür, möhkəm budaqları olan bir ağac seçdilər. Elvin aşağı budağa dırmaşdı, Banu isə özündə saxladığı ayaqqabını ona verdi. Leyla Nərgizdən aldığı ikinci ayaqqabını uzatdı. Elvin hər iki ayaqqabını budaqdan asdı, sonra ehtiyatla yerə düşdü.

— Bax, indi başqa məsələ, — Banu razı halda dedi. — Görək başını qaldırıb onları tapması nə qədər vaxt aparacaq.

Hamı gülüşdü və heç nə olmamış kimi davranmağa çalışaraq məktəb binasına qayıtdı.

O, onları yanıltmadı.

Sevil ayaqqabılarının itdiyini bədən tərbiyəsi dərsindən sonra

soyunub-geyinmə otağına qayıdıb evə hazırlaşarkən gördü.

Ayaqqabılarını qoyduğu skamyaya yaxınlaşıb boş yerə təəccüblə baxdı. Əvvəlcə elə bildi ki, onları haraya qoyduğunu unudub. Ancaq çantasını axtarıb skamyanın altına baxandan sonra ayaqqabıların yoxa çıxdığını anladı.

— Qızlar, mənim ayaqqabılarımı görməmisiniz? — deyə sinif yoldaşlarına tərəf çevrilib soruşdu.

Leyla elə məsum görkəm aldı ki, onu şübhələndirmək, demək olar, mümkün deyildi.

— Hansı ayaqqabıları?

— Öz ayaqqabılarımı. Bir az əvvəl burada, skamyanın yanında qoymuşdum.

— Bəlkə, başqa yerə qoymusan? — Nərgiz ehtimal etdi.

Sevil başını buladı.

— Yox, dəqiq xatırlayıram, bura qoymuşdum.

O, yenidən axtarmağa başladı: qonşu skamyaların altına baxdı, şkafların yanını yoxladı, çantasını açdı, hətta kimsə səhvən ayaqqabıları dəhlizə aparmış ola bilərmiş kimi qapının arxasına da nəzər saldı.

— Burada heç nə yoxdur, — Nərgiz onun axtarışını izləyərək dedi.

— Gəlin dəhlizə də baxaq, — qızlardan biri təklif etdi.

Beləcə, axtarış başladı. Gözlənilmədən soyunub-geyinmə otağında qalan şagirdlərin, demək olar ki, hamısı bu işə qoşuldu. Kimsə skamyaların altına baxır, kimsə dəhlizi yoxlayır, başqaları isə daha əvvəl paltarını dəyişmiş qızlardan soruşurdu.

Banu da kənarda qalmadı. Əyilib ən yaxın skamyanın altına baxdı, sonra isə son dərəcə ciddi görkəm alaraq başını buladı.

— Burada heç nə yoxdur.

Sevil çaşqın halda soyunub-geyinmə otağına göz gəzdirdi. O, hələ də kiminsə ayaqqabıları ən gözlənilməz yerdə tapacağına və hər şeyin adi bir anlaşılmazlıqdan ibarət olduğunun üzə çıxacağına ümid edirdi.

— Axı mən onları indicə burada qoymuşdum, — deyə o, bu dəfə rəfiqələrinə müraciət etməkdən çox, özünü inandırmağa çalışaraq təkrar etdi.

— Bəlkə, kimsə səhvən götürüb, — Leyla dedi.

Sevil təəccüblə ona baxdı.

— Kimə mənim ayaqqabılarım lazım ola bilər ki?

Bu suala heç kim cavab vermədi.

Banu çiyinlərini çəkdi.

— Narahat olma. Bəlkə, bir azdan tapılar.

Onun səsi qayğıkeş səslənirdi və kənardan baxan adama elə gələ bilərdi ki, Banu, doğrudan da, kömək etmək istəyir. Yalnız qızın gözlərində gizlənən şənliyi büruzə verməmək üçün göstərdiyi səylər bunu təkzib edirdi.

Sevil bir daha saata baxdı. Dərslər sona çatırdı və möcüzə ümidi ilə məktəbdə qalmağın mənası yox idi.

— Mən evə getməliyəm, — o, sakitcə dedi.

Əşyalarını yığıb çantasını çiyninə keçirdi. Ayaqqabılarını tapa bilmədiyi üçün evə idman ayaqqabıları ilə getməyə qərar verdi. Çıxmazdan əvvəl yenə soyunub-geyinmə otağına boylandı;

bəlkə, kimsə ayaqqabılarının hara itdiyini xatırlayar deyə ümid edirdi.

Hamı güldü və az sonra dəstə məktəbin həyətindən çıxışa tərəf yönəldi.

Banu rəfiqələri ilə birlikdə nəhayət məktəbdən çıxanda günəş artıq üfüqə enirdi. Həyətin üstündən uzun kölgələr uzanır, külək hasarın yanındakı ağacın quru budaqlarını tərpədirdi.

Sevil başqalarından aralı dayanmağa çalışaraq artıq çıxışa doğru gedirdi. Sanki ayaqlarının altındakı cığırı diqqətlə nəzərdən keçirirmiş kimi başını aşağı salmışdı, amma arabir çiyinləri güclə seziləcək qədər titrəyirdi. Qız ovucu ilə yanağındakı yaşları tez silir, sonra isə heç kimin bunu görmədiyinə əmin olmaq üçün dərhal ətrafına baxırdı.

Banu Sevilin göz yaşlarını gördü, amma mərhəmət duymaq əvəzinə yalnız ötəri bir qıcıq hiss etdi: onların zarafatının kiməsə həqiqi ağrı yaşatdığını etiraf etmək istəmirdi. Özünü inandırırdı ki, ayaqqabılar əbədi itməyib və əslində qorxulu heç nə baş verməyib. Belə düşünmək daha asan idi. Əks halda, bir dəstənin əyləncəsinin başqa bir insan üçün alçaldıcı bir hadisəyə çevrildiyini qəbul etməli olacaqdı.

Banu öz hərəkətini ən azı belə izah edirdi. O, Sevil üçün həmin ayaqqabıların özünə göründüyündən qat-qat artıq məna daşıya biləcəyini düşünmək istəmirdi.

Rəfiqələri yanaşı addımlayıb astadan söhbət edirdilər. Birdən Banu dilləndi:

— Təsəvvür edirsiniz, bəzən insanlar nəyisə itirirlər, halbuki

həmin şeyin elə başlarının üstündə olduğundan heç xəbər tutmurlar.

Leyla ona tərəf çevrildi.

— Deməli, daha diqqətlə baxmalı imişlər.

— Tamamilə doğrudur, — Banu gülümsəyərək cavab verdi. — Bəzən ən göz qabağında olan şeyləri heç kimin axtarmağı ağlına gətirməyəcəyi yerdə tapmaq olur.

Rəfiqələr diqqəti çox da üzərlərinə çəkməməyə çalışaraq güldülər.

Sevil onların söhbətini eşitdi.

O, addımlarını yavaşıtdı, sifətinin ifadəsi dəyişdi. Banu'nun istehzalı sözlərində bir eyham sezmişdi, amma zarafatın nədən ibarət olduğunu hələ anlamırdı.

Qız dayandı və başını yavaşca qaldırdı.

Əvvəlcə baxışları qoca ağacın aşağı budaqları üzərində dolaşdı, sonra yuxarıya — bir-birinə dolaşmış nazik, az qala çılpaq budaqlara doğru qalxdı.

Və birdən bir nöqtədə donub qaldı.

Hündür budaqlardan birindən onun ayaqqabıları asılmışdı.

Hər ikisi.

Ayaqqabılar budağa elə ilişdirilmişdi ki, yerdən onları görmək çətin idi. İndi isə küləyin təsirindən yüngülcə yellənirdilər.

Sevil bir neçə saniyə tərpənmədi. Sanki gördükləri ağlına sığmırdı. Sonra gözlərini yuxarıdan çəkmədən ağaca tərəf bir addım atdı. Bir anlıq üzünə rahatlıq yayıldı: ayaqqabıları

tapılmışdı, deməli, onları itirməmişdi və evdə hara yoxa çıxdıqlarını izah etməli olmayacaqdı.

Amma bu rahatlıq tezliklə başqa bir hisslə əvəz olundu.

İndi o, hər şeyi başa düşürdü.

Bu, anlaşılmazlıq deyildi. Heç kim təsadüfən hər iki ayaqqabını belə yüksəyə ata, sonra da orada qoya bilməzdi. Kimsə bunu qəsdən etmiş, onun axtarışını izləmiş və kömək etmək istəyirmiş kimi davranmışdı.

Sevil geri çevrildi.

Banu və rəfiqələri artıq cığırla uzaqlaşırdılar. Səsləri getdikcə zəifləyirdi, amma Sevil onların gülüşünü hələ də eşidirdi.

O, boğazına düyünlənən incikliklə onların arxasınca baxırdı. Qışqırmaq, izahat tələb etmək, onları dayandırıb heç olmasa bir dəfə gözlərinin içinə baxmağa məcbur etmək istəyirdi. Ancaq sözlər dodaqlarından qopub çıxmadı.

Banu arxaya çevrilmədi.

O, rəfiqələrinin yanında addımlayır, günün uğurla başa çatdığına və bu kiçik dəcəlliyin nə uzun söhbətlərə, nə də vicdan əzabına layiq olmadığına əmin idi.

Onun arxasında külək yenidən qoca ağacın budaqlarını tərpətdi. Ayaqqabılardan biri yırğalandı, kənarı qonşu budağa ilişdi və yerin üstündə hərəkətsiz qaldı.

Sevil ağacın altında dayanıb qaldı, onu incidənlər isə uzaqlaşmaqda davam edirdilər…

İkinci fəsil

Məktəbin son günləri artıq geridə qalmışdı. Onbirincilər buraxılış imtahanlarını vermiş, indi isə gələcək planlarının çoxunun asılı olduğu nəticələri səbirsizliklə gözləyirdilər. Elə görünürdü ki, ən çətin mərhələ artıq başa çatıb: daha hər səhər dərsə tələsik getməyə, saatlarla parta arxasında oturmağa, yoxlama işlərinə hazırlaşmağa və əlində yoxlanılmış dəftərlərdən ibarət qalaqla sinfə daxil olan müəllimi görəndə diksinməyə ehtiyac yox idi. Qarşıda nəhayət çoxdan gözlənilən yay, onunla birlikdə isə hələ dumanlı görünən, ümidlər və naməlumluqlarla dolu yeni bir həyat açılırdı.

Bununla belə, məzunlar tamamilə rahatlaşa bilmirdilər. Bəziləri imtahanları necə yazdıqlarını durmadan müzakirə edir, səhv edə biləcəkləri sualları xatırlayır, cavablarını sinif yoldaşlarının cavabları ilə müqayisə edirdilər. Digərləri artıq ali məktəbə qəbul planları qurur, universitet seçir, özlərini tələbə kimi təsəvvür edir və nəticələri həyəcanla gözləyirdilər. Valideynlər hər balla maraqlanır, müəllimlər elanları izləməyi xatırladır, gələcək haqqında söhbətlər isə gah ehtimallarla, gah şübhələrlə, gah da ümidlərlə qarışırdı.

Amma onbirincilərin imtahanları və qarşıdakı qəbul həyəcanını bir müddətlik unutduran, daha xoş bir məşğuliyyəti də vardı.

Məzun gecəsi!

Təntənəli axşama hələ bir neçə həftə qalırdı, amma dünənki məktəblilərin həyatında hazırlıq getdikcə daha çox yer tutmağa başlayırdı. Geyim seçmək, ayaqqabı tapmaq, saç düzümünü və makiyajı müəyyənləşdirmək, şəkil çəkdirmək barədə razılaşmaq, ayrı-ayrılıqda əhəmiyyətsiz görünən, amma bir araya gələndə bütöv bir hadisəyə çevrilən saysız-hesabsız xırdalıqları həll etmək lazım idi. Qızlar tənəffüslərdə, telefon yazışmalarında və axşamlar paltarlar barədə danışır, bəyəndikləri modellərin şəkillərini bir-birinə göndərir, hansı rəngin onların görünüşünü daha yaxşı vurğulayacağı barədə saatlarla mübahisə edirdilər.

Banu da, əlbəttə, bu işdən kənarda qalmaq fikrində deyildi.

O, artıq xəyalında onlarla geyimi sınaqdan keçirmiş, internetdə saysız-hesabsız şəkillərə baxmış və ideal məzun gecəsinin necə olacağı barədə öz təsəvvürünü yaratmışdı. O, sadəcə gözəl görünmək istəmirdi — hamıda təəssürat yaratmağı, heyranlıq dolu tərifləri eşitməyi və fotolarda çoxdan xəyalında canlandırdığı Banuya bənzəməyi arzulayırdı. Banu üçün bu axşam təkcə məktəblə vidalaşmaq deyil, həm də qarşısında həqiqətən daha parlaq, yeni bir həyata açılan qapının olduğunu hiss etmək fürsəti idi.

Məktəbdən qayıdan qızlar yorğun, amma şən halda yenidən sevimli mövzularından danışmağa başladılar.

— Qızlar, vaxtımız lap az qalıb!

— Nəyə? — Leyla məsum görkəm alaraq soruşdu.

— Məzun gecəsinə!

— A-a-a, — Banu rahat təbəssümlə sözü uzatdı. — Mən də

elə bildim, dünyanın sonu barədə xəbər verəcəksən.

— Mənim pulqabım üçün məzun gecəsi təxminən elə həmin şey olacaq, — Nərgiz tam ciddi şəkildə cavab verdi.

Leyla güldü, Banu isə özü də təbəssümünü güclə gizlətdiyi halda başını buladı.

Rəfiqələr günəşin işıqlandırdığı küçə ilə irəliləyərək qarşıdakı axşam haqqında danışmağa davam etdilər. Məzun gecəsinə hələ bir neçə həftə qalırdı, amma onlar xəyalən artıq musiqi, zövqlə geyinmiş qonaqlar, parlaq işıqlar və həmin günlərin xatirəsini qoruyacaq fotolarla dolu bayram zalında idilər.

Bu gün böyümək, tezliklə yaxınlaşan və həyatlarının adi axarını dəyişəcək yetkinlik barədə deyil, geyimlər və əyləncə haqqında danışmaq istəyirdilər.

— Mən mütləq uzun don istəyirəm, — Leyla xəyala dalaraq dedi. — Amma çox qabarıq olmasın ki, rahat hərəkət edib rəqs edə bilim.

— Mən isə elə bir don istəyirəm ki, zala girəndə hamı dönüb mənə baxsın, — Nərgiz etiraf etdi.

— Təvazökarlıq sənin ikinci adındır, — Banu istehza ilə gülümsədi.

— Əlbəttə. Mən ümumiyyətlə çox təvazökaram. Sadəcə mənim təvazökarlığım kürəyi açıq donun içində olacaq.

Qızlar bir ağızdan gülüşdülər.

Söhbət tədricən donlardan ayaqqabılara, ayaqqabılardan isə saç düzümlərinə və makiyaja keçdi. Hələ heç biri son qərarını verməsə də, hər kəs gələcək görünüşünü artıq xəyalında

canlandırırdı.

— Mənə mütləq yaxşı vizajist lazımdır, — Leyla bildirdi. — Özüm makiyaj etsəm, sonra fotolarda məni heç kim tanımaz.

— Mən isə gözlərimə mütləq layner çəkdirmək istəyirəm, — Nərgiz dedi.

— Sən hər dəfə layner istəyirsən, sonra beş dəqiqə güzgüdə özünə baxıb qəzəbli pişiyə oxşadığını deyinirsən.

— Deməli, bu dəfə qəzəbli pişik olacağam. Təki gözəl olum!

Banu rəfiqələri ilə birlikdə gülür, arabir söhbətə öz fikirlərini də əlavə edirdi. Hər şey qəribə dərəcədə sadə və gözəl görünürdü: qarşıda məzun gecəsi, sonra yay, yeni planlar və tanışlıqlar vardı. Onlardan heç biri hələ sonsuz görünən məktəb həyatının tezliklə keçmişdə qalacağını düşünmək istəmirdi.

Qızlar yolayrıcına çatanda Leyla qəfil dayandı və rəfiqələrinə baxdı.

— Bəs biz niyə evə gedirik ki?

Nərgiz təəccüblə qaşlarını qaldırdı.

— Çünki evdə yemək deyilən bir şey var?

— Yemək heç yana qaçan deyil. Amma biz elə indi ticarət mərkəzinə gedə bilərik.

Banu hansı ticarət mərkəzinin nəzərdə tutulduğunu soruşmağa belə ehtiyac duymadı.

— Elə həmin yerə?

— Əlbəttə! Ən böyüyünə.

Bu sözlərdən sonra qərar, demək olar ki, dərhal verildi.

Bir qədər sonra qızlar artıq paytaxtın mərkəzində yerləşən

nəhəng ticarət mərkəzinə daxil olurdular. Banu hər dəfə burada olanda sanki adi həyatı tamam başqa, xüsusi bir aləmdən ayıran görünməz sərhədi keçirmiş kimi hiss edirdi.

Banu hər dəfə bura gələndə özünü nağıla düşmüş kimi hiss edirdi.

Hündür vitrinlər, yumşaq işıq, qüsursuz geyindirilmiş manekenlər, iri güzgülər və bahalı ətirlərin ətri ona, demək olar, sehrli təsir bağışlayırdı. Banu butiklərin şüşə qapıları arxasında sərgilənən əşyaların istənilən qızı daha xoşbəxt edə biləcəyinə inanırdı.

Bir az əvvəl o, dərsdə oturub saatı səbirsizliklə izləyir, tezliklə evə çatmağı arzulayırdı. İndi isə sanki tamam dəyişmişdi: yerişi daha inamlı olmuş, baxışları canlanmış, dodaqlarında razı təbəssüm yaranmışdı.

Burada özünü azad, gözəl və, demək olar, toxunulmaz hiss edirdi — elə bil ticarət mərkəzinin hüdudlarından kənarda bütün qayğılar qalmışdı.

Vitrinlərin qarşısından keçərək yeni kolleksiyalara baxır, xüsusilə xoşuna gələn əşyaların yanında dayanırdı. Endirimlərin olmaması və yaxınlıqda heç bir bayramın gözlənilməməsi belə, ona alış-veriş üçün yeni bəhanələr tapmağa mane olmurdu.

— Qızlar, bu ayaqqabılara baxın! — o, qəfil səsləndi.

Nərgiz heç başını da çevirmədi.

— Yox.

— Heç baxmamısan axı!

— Baxmağa ehtiyac yoxdur. Onsuz da bilirəm ki, onlar sənə

lazımdır.

— Necə də gözəldirlər!

— Sənin evində onsuz da gözəl ayaqqabılar var.

— Amma bunlardan yoxdur.

Nərgiz nəhayət vitrinə baxıb dərindən ah çəkdi.

— Əlbəttə, yoxdur. Çünki bu, başqa bir cütdür.

Banu tam arxayınlıqla başını tərpətdi.

— Bax, elə mən də bunu deyirəm.

Rəfiqələr yenidən gülüşdülər və gəzintilərinə davam etdilər. Yeni kolleksiyalardan tutmuş məzun gecəsi geyiminə hansı rəngdə dırnaq boyasının daha çox yaraşacağına qədər hər şeydən danışırdılar.

Ancaq bir neçə dəqiqə sonra Banu keçidin ortasında qəfil dayandı. Leyla az qala ona çırpılacaqdı və təəccüblə rəfiqəsinə çevrildi.

— Nə oldu?

Banu cavab vermədi. Yanında kimsənin olduğunu unutmuş kimi qarşıya baxırdı. Baxışlarında elə bir ifadə vardı ki, Nərgizlə Leyla istər-istəməz susub onun baxdığı istiqamətə çevrildilər.

Butiklərdən birinin şüşə vitrininin arxasında axşam donu geyinmiş maneken dayanmışdı.

Zümrüdü rəngdə.

Qızlar bir neçə saniyə söz tapa bilmədən ona baxdılar.

Dərin yaşıl rəng vitrin işığının altında zərifcə parıldayır, müxtəlif yaşıl çalarlı daşlarla bəzədilmiş detalları sanki qiymətli şeh damcıları kimi sayrışırdı. Zərif korset bədən quruluşunu

vurğulayır, beldən aşağı süzülən yumşaq parça qırışları isə dona yüngüllük və ahəngdar hərəkət verirdi. Donun üzərində artıq heç nə yox idi. Məhz bu təmkinli dəbdəbə onu xüsusilə gözəl edirdi.

Banu nəfəsini içinə çəkdi.

Bu, sadəcə gözəl bir don deyildi. Banu məzun gecəsini xəyal edərkən arzuladığı hər şey onda təcəssüm tapmışdı:heyranlıq dolu baxışlar, qüsursuz fotolar və heç olmasa bir axşam bütün dünyanın ona məxsus olduğu hissi.

— Mən bunu istəyirəm... — nəhayət, o, güclə eşidiləcək səslə dilləndi.

— Biz də, — Nərgizlə Leyla, demək olar, eyni anda cavab verdilər.

Rəfiqələr bir-birinə baxdılar, sonra hər üçü qətiyyətlə butikin qapısına tərəf yönəldi.

İçəridə onları orta yaşlı, saç düzümü qüsursuz və sifətində sakit, peşəkar mehribanlıq ifadəsi olan satıcı qadın qarşıladı. O, Leylanın sualını diqqətlə dinləyib qızların baxışlarını özünə çəkən dona tərəf çevrildi.

— Bunun qiyməti nə qədərdir? — Leyla soruşdu.

— Dörd yüz doxsan doqquz manat.

Banu daxilən üşüdü.

Nərgiz gözlərini bərəltdi, əvvəl dona, sonra rəfiqələrinə baxdı.

— Dörd yüz doxsan doqquz? Lap acgöz imişlər! Beş yüz manata çatmağa cəmi bir manat çatmır. Yəqin, bunu qəsdən belə qoyublar ki, özümüzü az qala milyonçu hesab edək.

Leyla astadan güldü, amma Banu zarafat edəcək halda deyildi.

Dörd yüz doxsan doqquz manat.

O, atasından bu məbləği istəyə bilib-bilməyəcəyini götür-qoy etdi. Çətin. Atası bir donun bu qədər baha olduğunu eşidəndə yəqin təəccüblənəcək, hətta alış-verişi müzakirə etməyə belə razı olmayacaqdı. Anası da, çox güman, imtina edəcəkdi.

Bununla belə, cəhd etməyə dəyərdi.

Banu telefonunu çıxarıb anasının nömrəsini yığdı. Çağırış siqnalları səslənərkən ürəyi elə bərk döyünürdü ki, ona elə gəlirdi, ətrafdakılar da bu döyüntünü eşidirlər.

Nəhayət, anası cavab verdi.

— Bəli, canım.

— Salam, ana! Necəsən?

— Yaxşıyam, sağ ol. Artıq evə gedirsən? Səni isti şam yeməyi gözləyir. Yoxsa yenə qızlarla mağazaya girmisiniz?

— Hə, ana... — Banu həyəcanla udqundu. — Anacan, belə bir məsələ var...

— Qoy təxmin edim: sənə pul lazımdır. Bu dəfə nə görmüsən? — Anasının səsində tanış istehza duyuldu.

Bu, Banunu bir az ürəkləndirdi. Cəsarətini toplayıb daha sürətlə danışmağa başladı; sanki sözləri çox seçib gecikərsə, anasını razı sala bilməyəcəkdi.

— Anacan, burada elə bir don var ki! Nə qədər gözəl olduğunu təsəvvür belə edə bilməzsən. Mən həmişə məhz belə bir don arzulamışam. Onu məzun gecəsində geyinməyi çox istəyirəm. Xahiş edirəm, almağıma icazə ver. Bu, mənim üçün

həqiqətən çox vacibdir.

— Doğrudanmı? O qədər gözəldir? — anası maraqla soruşdu. — Bəs qiyməti nə qədərdir?

Banu dərindən nəfəs aldı.

— Dörd yüz doxsan doqquz manat.

Telefonun o biri başında sükut yarandı.

— Zarafat edirsən?

— Yox, ana.

— Banu, bir don üçün bu, həddindən artıq bahadır. Mən sənə o qədər pul verə bilmərəm, ona görə də heç bunu ağlına belə gətirmə.

Qızın üzündəki təbəssüm yavaş-yavaş yox oldu.

— Anacan...

O, gözlərinin yaşardığını özü də hiss etmədi.

— Səndən çox xahiş edirəm. O qədər xoşuma gəlib ki! Hələ heç vaxt bundan gözəl bir şey görməmişəm.

— Səni başa düşürəm, canım, amma bu o demək deyil ki, xoşuna gələn hər şeyi almalıyıq.

— Amma məzun gecəsi həyatda yalnız bir dəfə olur! — Banunun səsi titrədi. — Söz verirəm, bir daha heç nə istəməyəcəyəm. And içirəm! Təkcə bu donu. Xahiş edirəm, anacan...

Göz yaşları yanaqlarından süzüldü. Banu onları tələsik ovucu ilə silməyə çalışdı, amma artıq ağlamağını saxlaya bilmirdi. O vaxta qədər öz işi ilə məşğul olan satıcı başını qaldırdı, bir neçə müştəri isə qızın hıçqırıqlarını eşidib istər-istəməz onlara tərəf

çevrildi.

Telefonun o biri başında sükut hökm sürdü.

Banu telefonu bərk-bərk sıxaraq dayanmışdı və qəti bir "yox" cavabı eşitməkdən qorxurdu. Anasının onu sevdiyini bilirdi, amma söhbət puldan gedəndə anasının nə qədər qətiyyətli ola bildiyini də yaxşı anlayırdı.

Nəhayət, anası ağır bir ah çəkdi.

— Yaxşı.

Banu yerində donub qaldı, eşitdiyinə dərhal inanmadı.

— Get, donunu al, — anası sözünə davam etdi. — Amma unutma ki, bu, məzun gecəsi üçün hədiyyədir. Bundan sonra bütün yeni istəklərini də ödəyəcəyimi gözləmə. Hətta donuna uyğun, inanılmaz gözəl ayaqqabı tapsan belə.

Banu bir neçə saniyə susdu. Gözlənilməz qələbəsindən heyrətə gəlmişdi.

— Pulu kartına köçürəcəyəm. Amma söz ver ki, bundan sonra xoşuna gələn hər əşyaya görə belə tamaşa göstərməyəcəksən.

— Söz verirəm! — Banu tələsik cavab verdi.

Banu anlayırdı ki, anası bu güzəşti donun zəruri olduğuna görə deyil, onun göz yaşlarına dözə bilmədiyi üçün etmişdi. Amma indi düzgün davranıb-davranmadığı barədə düşünmək istəmirdi.

— Çox sağ ol, anacan! Min dəfə sağ ol! Səni çox sevirəm!

— Mən də səni sevirəm, əzizim. İndi evə qayıt, görüm özünə necə bir obraz fikirləşmisən.

— Yaxşı! Tezliklə gələcəyəm!

Banu zəngi bitirdi və sanki anasının icazəsi yarandığı kimi

qəfil yoxa çıxa bilərmiş kimi bir neçə saniyə telefonun ekranına baxdı.

Amma yox. Anası həqiqətən razılaşmışdı.

Qız başını qaldırıb rəfiqələrinə tərəf çevrildi.

Nərgiz hələ də zümrüdü rəngli dona kədərlə baxırdı.

— Anam isə mənə icazə vermədi, — o, sakitcə dedi.

Banu xoşbəxt təbəssümünü gizlədə bilmədi.

— Mənə icazə verdi! İndi pulu köçürəcək.

Leyla dərhal canlandı.

— Gözlə! Mən də anama zəng edəcəyəm!

Banu yenidən tanış həyəcanı hiss etdi.

O, qəfil dona tamam başqa gözlə baxdı. Bir dəqiqə əvvəl bu don onun ən böyük arzusu idi. İndi isə alış-veriş gerçəkləşəndə, başqa birinin onu ondan əvvəl ala biləcəyi fikri, demək olar, dözülməz görünürdü.

Nərgiz rəfiqələrindən birindən o birinə baxdı və deyəsən, hadisələrin hara getdiyini artıq təxmin edirdi.

— Qızlar, axı başa düşürsünüz ki, don birdənədir...

Amma artıq heç kim ona qulaq asmırdı.

Leyla anasına zəng etmək üçün cəld kənara çəkildi, Banu isə pulun köçürülüb-köçürülmədiyini yoxlamaq üçün bank tətbiqini yenidən açdı.

— Kim birinci ödəsə, don da onun olacaq! — Leyla rəfiqələrinin yanına qayıdanda qətiyyətlə elan etdi.

— Razıyam! — Banu dərhal cavab verdi.

Hər ikisi digərini qabaqlamaq ümidi ilə eyni anda kassaya

tərəf yönəldi.

Bu vaxta qədər sakitliyini qoruyan satıcı qadın indi çaşqın görünürdü. Qarşısında əllərində telefon tutmuş, sanki bu alış-veriş məzun gecəsi üçün geyim seçməkdən daha böyük bir məsələnin həllindən asılı olan iki həyəcanlı qız dayanmışdı.

Saniyələr dözülməz dərəcədə yavaş keçirdi.

Banu gözlərini telefonun ekranından çəkmir, pul köçürməsini gözləyirdi. Leyla da eyni şeyi edirdi. Nərgiz isə bir qədər kənarda dayanıb baş verənləri sanki əsl yarışa tamaşa edirmiş kimi maraqla izləyirdi.

— Xahiş edirəm, heç olmasa dalaşmayın, — satıcı ehtiyatla xahiş etdi.

— Dalaşmarıq, — Banu ilə Leyla ona baxmadan eyni anda cavab verdilər.

Butikdə sükut çökdü.

Banu ilə Leyla kassanın yanında dayanıb gözlərini telefonlarının ekranından çəkmirdilər. Hər ikisi artıq analarından alış-veriş üçün razılıq almışdı; indi yalnız pul köçürmələrini gözləmək qalırdı.

— Pul gəldi! — bank bildirişlərini görən kimi, demək olar, eyni anda səsləndilər.

Leyla cəld tətbiqi açıb telefonu birinci satıcıya uzatdı.

Banu da onun ardınca hərəkət etdi, nə qədər həyəcanlandığını göstərməməyə çalışırdı. Ona elə gəlirdi ki, hər şeyi cəmi bir neçə saniyə həll edəcək: bir an geciksə, don rəfiqəsinə qismət olacaq.

Satıcı ödəniş terminalına tərəf çevrildi, qızlar isə kənarında

donub qaldılar. Hər biri alış-verişin ilk olaraq məhz onun adına rəsmiləşəcəyinə ümid edirdi.

Üçüncü fəsil

— Tin!

Ödəniş terminalından gələn qısa siqnal gözlənilmədən yüksək səslə eşidildi. Leyla telefonu birinci yaxınlaşdırmışdı və kassanın ekranında ödənişin təsdiqləndiyi barədə məlumat göründü. Banu qeyri-ixtiyari öz telefonuna baxdı, lakin onun köçürməsi artıq heç nəyi dəyişə bilməzdi: paltar rəfiqəsinə qismət olmuşdu.

Alış-veriş başa çatmışdı.

— Alındı! — Leyla sevincək qışqırdı.

O, qələbə sevinci ilə əllərini havaya qaldırdı və mağazanın ortasında rəqs etməyə başladı. Nə ətrafdakı alıcıları, nə də cəmi bir dəqiqə əvvəl özünün də həyəcanını güclə gizlətdiyini xatırlayırdı.

Banu isə yerində donub qalmışdı.

Hələ gözlərindən yaş axmırdı, amma boğazında düyün yaranmış, sifəti sanki daşlaşmışdı. Bir neçə dəqiqə əvvəl o, buraxılış gecəsinə zümrüd rəngli paltarda gələcəyini, ətrafdakıların nəzərlərinin ona dikiləcəyini və nəhayət, özünü həqiqətən gözəl hiss edəcəyini xəyal edirdi. İndi isə bütün bu təsəvvürlər bir anda puça çıxmışdı. Paltarı Leyla almışdı.

Banu da ödəniş edə bilərdi. Anası ona pul köçürməyə razılıq vermişdi. Lakin Leyla ondan tez tərpənmişdi və artıq baş verənləri dəyişmək mümkün deyildi.

Paltarın xoşbəxt sahibi rəfiqəsinin əhvalındakı dəyişikliyi,

deyəsən, heç hiss etmirdi. O, güzgünün qarşısında fırlanır, saçlarını düzəldir, müxtəlif rəqs hərəkətləri sınayırdı. Sanki artıq buraxılış mərasiminin səhnəsində dayanmış, alqış səsləri altında rəqs edirdi.

Nərgizlə Banu isə susaraq onun bu çıxışını izləyirdilər.

— Baxın, nə xoşbəxtdir! — nəhayət, Nərgiz gülümsəyərək dilləndi.

Banu Leylaya baxdı. Rəfiqəsi daha mürəkkəb bir hərəkət etməyə çalışarkən öz ayaqlarına dolaşdı və az qala müvazinətini itirəcəkdi. Ancaq dərhal özünü toparlayıb heç nə olmamış kimi, əvvəlkindən də böyük həvəslə rəqsini davam etdirdi.

Nərgiz gözlərini qıyaraq başını buladı və özünü dəhşətə gəlmiş kimi göstərərək dilləndi:

— Ay qızlar, sizdən xahiş edirəm! Əgər bu qız buraxılış gecəsində də belə rəqs etsə, məcbur olub təcili başqa şəhərə köçməli olacağıq. Axı bizim şirkətin ümumi imicini bu qədər korlamaq olmaz!

Leyla onun sözlərini eşidib qəhqəhə çəkdi.

— Paxıllığını sakitcə çək!

— Mən? Sənə? — Nərgiz əlini teatrallıqla sinəsinə qoydu. — Mən sadəcə nüfuzumuzun qayğısına qalıram. Kimsə sənin bu hərəkətlərini görüb hamımızın belə olduğumuzu düşünər!

Banu istər-istəməz gülümsədi. Bir az sonra isə Leylanın heç utanmadan özünü peşəkar rəqqasə kimi aparmasına baxıb Nərgizlə birlikdə gülməyə başladı.

Bir neçə dəqiqəlik incikliyi unuda bildi. Hətta özünü

inandırmağa çalışdı ki, elə də böyük bir hadisə baş verməyib və bundan heç də geri qalmayan başqa bir paltar tapa bilər.

Demək olar ki, inandırmışdı.

Lakin vitrinin arxasındakı zümrüd rəngli parçaya yenidən nəzər salan kimi içindəki inciklik təzələnirdi. Banu ağlı ilə Leylanın heç bir pislik etmədiyini anlayırdı. O, sadəcə daha cəld davranmışdı. Bununla belə, bu həqiqəti qəbul etmək düşündüyündən qat-qat çətin idi.

Təxminən bir saat sonra Banu evə çatdı.

Bir az əvvəlki sevincindən əsər-əlamət qalmamışdı. Qapının önündə dayanıb sanki özünü toplamağa çalışdı, sonra zəngin düyməsini basdı.

Qapı, demək olar ki, dərhal açıldı.

Qarşısında ev paltarında, əlində isti çay fincanı tutmuş Səvda dayanmışdı. O, qızına mehribanlıqla gülümsədi, lakin Banunun qaşqabaqlı üzünü görən kimi təəccüblə qaşlarını qaldırdı.

— Ay Allah, sənə nə olub?

Banu heç nə cavab vermədi. Anasının yanından səssizcə keçərək birbaşa öz otağına yönəldi.

Səvda qızını baxışları ilə ötürdü, fincanı kiçik masanın üstünə qoydu və onun arxasınca səslənmədi. Bir az vaxt verməyə qərar verdi. İstəsə, nə baş verdiyini özü danışardı.

Otağın qapısı örtüldü.

Tək qalan Banu artıq özünü saxlaya bilmədi.

O, özünü çarpayının üstünə atdı, üzünü yastığa basdıraraq hönkür-hönkür ağlamağa başladı.

Bu, sadəcə məyusluqdan yaranan göz yaşları deyildi. Banuya elə gəlirdi ki, artıq gələcəyinin bir hissəsinə çevirdiyi vacib bir şey birdən-birə dağılıb. O, buraxılış gecəsində həmin paltarı geyinəcəyini o qədər çox xəyal etmişdi ki, artıq paltarla onun təcəssüm etdirdiyi arzunu bir-birindən ayıra bilmirdi.

Sanki paltarla birlikdə bayramın sevincli gözləntisi də yox olmuşdu.

O, göz yaşlarını saxlamaq üçün yastığın kənarını bərk-bərk sıxırdı, lakin yaşlar daha da güclənirdi. Ona elə gəlirdi ki, buraxılış gecəsi artıq mənasını itirib. Əgər arzuladığı məhz həmin paltarı geyinə bilməyəcəksə, musiqi, şəkillər, saç düzümü və makiyaj kimə lazımdır?

Tanış otaq göz yaşlarının arasından bulanıq görünürdü. Masanın üstündə kosmetik vasitələr, yanında isə səhərdən bəri buraxılış gecəsi üçün geyim seçərkən vərəqlədiyi açıq jurnallar vardı. Pəncərənin arxasında hava qaralır, alaqaranlığın kölgələri divarların üzərinə yavaş-yavaş yayılırdı.

Ətrafdakı hər şey əvvəlki kimi qalsa da, Banunun gözündə sanki dünya bütün rənglərini itirmişdi.

O, bəlkə də, həddindən artıq şişirtdiyini anlayırdı. Buraxılış gecəsinə hələ vaxt vardı və şübhəsiz ki, başqa bir gözəl paltar tapmaq mümkün olardı. Amma bu düşüncə də ona təsəlli vermirdi. Hətta özünün də əhəmiyyətsiz hesab etdiyi bir səbəbə görə bu qədər üzülməsinə və özünü ələ ala bilməməsinə əsəbiləşirdi.

Qapı asta-asta aralandı.

Səvda içəri boylandı. Qızını bu vəziyyətdə görəndə dayandı və bir neçə saniyə dinməzcə ona baxdı.

Baxışlarında nə qəzəb, nə də istehza vardı. Sadəcə təəccüb və yüngül narahatlıq hiss olunurdu.

Səvda qızının xasiyyətini yaxşı tanıyırdı. Banu emosional və tez özündən çıxan bir qız idi. Bəzən kiçik bir xoşagəlməz hadisə onun üçün əsl fırtınaya çevrilirdi. Səvdanın özü isə sakitliyini qorumağı bacarır, əvvəlcə baş verənləri anlamağa, sonra çıxış yolu axtarmağa üstünlük verirdi.

Ana olduğu illər ərzində bir şeyi yaxşı öyrənmişdi: hisslərinin içində boğulan qızını əmrlə sakitləşdirmək mümkün deyildi. Belə anlarda Banu ilə səbirli danışmaq, incikliyinin ucbatından görə bilmədiyi həqiqətləri ona anlatmağa çalışmaq lazım idi.

Səvda səssizcə çarpayıya yaxınlaşdı və qızının yanında oturdu.

— Nə olub, Banu?

Qızı başını qaldırmadan hərəkətsiz qaldı.

Banu heç nə izah etmək istəmirdi, amma susmaq da getdikcə çətinləşirdi. O, anasının sualını cavabsız qoyub təkbaşına ağlamağa davam edə bilərdi. Lakin son saatlarda içində yığılan gərginlik hisslərini gizlətmək istəyindən daha güclü idi.

Banu yavaşca dikəlib çarpayının kənarında oturdu. Ayaqlarını aşağı salladı, anasının gözlərinə baxmaqdan yayınaraq əsəbi halda köynəyinin qolunu əlləşdirməyə başladı.

— Mən... Leyla... O paltar...

Səvda onu tələsdirmədi.

— Ana, Leyla paltarı aldı, — Banu nəhayət dilləndi. —

Həmin zümrüd rəngli paltarı. Mən isə çatdıra bilmədim...

Səsi titrədi, gözləri yenidən yaşla doldu.

Səvda səhərki söhbətlərini xatırlayırdı və qızının hansı paltardan danışdığını dərhal anladı. Banu pul üçün o qədər israr etmişdi ki, anası sonda onun alışına kömək etməyə razılaşmışdı. İndi isə görünür, hər şey onun gözlədiyi kimi alınmamışdı.

Səvda mehribanlıqla qızının əlinə toxundu.

— Əzizim, o paltarı nə qədər çox istədiyini başa düşürəm. İndi nə qədər məyus olduğunu da anlayıram. Amma inan mənə, həyat bununla bitmir. Bir az vaxt keçəcək və özün də təəccüblənəcəksən ki, görəsən, niyə bu qədər üzülmüşdün.

— Ana, sən məni başa düşmürsən! — Banu qəfil başını qaldırdı. — O, necə də gözəl idi! Kaş sən də görəydin! Amma onu mən yox, Leyla geyinəcək!

— Olsun, — Səvda sakitcə cavab verdi. — Məgər onun adına sevinmək olmaz? Axı o, sənin rəfiqəndir.

Banu qaşlarını çataraq üzünü yana çevirdi.

— O mənim rəfiqəm deyil. Biz sadəcə ünsiyyət saxlayırıq.

Səvda diqqətlə qızına baxdı və dodaqlarında xəfif təbəssüm yarandı.

— Doğrudan? Mənə elə gəlirdi ki, siz çox yaxınsınız.

— Heç kim mənə yaxın deyil! — Banu əsəbi halda dilləndi.

Sözlər o qədər sərt səsləndi ki, Səvda bir anlıq susdu. Qızının incikliyinin təsiri altında danışdığını yaxşı başa düşsə də, onunla mübahisə etmədi.

— Yaxşı, elə olsun, — nəhayət, dilləndi. — Amma sənin

ailən var. Səni sevən, çətin anlarında sənə dəstək olmağa hazır olan insanlar var. Bu, əsl sərvətdir, hətta sən hələ onun qədrini hər zaman bilməsən belə. Heç bir paltar doğmaların sevgisi və insanların illər ərzində qurduğu dostluq qədər dəyərli ola bilməz.

Banu təəccüblə anasına baxdı.

— Sən mənimlə məzələnirsən? Bunun ailəyə nə dəxli var?

— Məsələ burasındadır ki, heç bir əşya sənin daxili rahatlığını əlindən alacaq, səni elə bir vəziyyətə salacaq qədər dəyərli olmamalıdır ki, sanki başına böyük bir fəlakət gəlibmiş kimi ağlayasan, — Səvda cavab verdi. — İstəyirəm ki, sahib olduqlarının qədrini biləsən və unutmayasan: hər kəsin imkanı eyni deyil.

Banu yavaş-yavaş sakitləşirdi, amma üzündə hələ də narazı, az qala etiraz dolu ifadə vardı. Anasının paltar haqqında söhbəti necə ailə, minnətdarlıq və həyat dəyərləri barədə mühazirəyə çevirdiyini anlaya bilmirdi.

Bütün bunların onun məyusluğu ilə nə əlaqəsi vardı?

O, arzuladığı paltarı itirmişdi, anası isə ona təsəlli vermək əvəzinə, tamamilə başqa mövzulardan danışırdı. Bunlar Banunun nəzərində əlaqəsiz və yersiz söhbətlər idi.

— Həmişə belə edirsən! — deyə o, etirazla dilləndi. — Nə vaxt kefim pozulsa, başlayırsan mənə necə yaşamalı olduğumu, nəyin qədrini bilməli olduğumu izah etməyə. Elə bil bunları eşidəndə özümü yaxşı hiss edəcəyəm!

— Mən sənin üzülməyinə qadağa qoymağa çalışmıram, — Səvda cavab verdi. — Sadəcə istəyirəm ki, həqiqətən vacib olan

şeyləri unutmayasan.

— İnsan üçün vacib olan onu xoşbəxt edən şeylərdir!

— Bəs sən xoşbəxtliyin səni nəyin xoşbəxt etdiyini həqiqətən bildiyinə əminsən?

Banu təəccüblə anasına baxdı.

— Əlbəttə! Mən gözəl yaşamaq, heç nədən korluq çəkməmək, səyahət etmək, xoşuma gələn hər şeyi almaq və həyatda nəyəsə nail olmuş insanlarla ünsiyyət qurmaq istəyirəm. Bunda nə pis şey var?

— İstəklərin özündə pis heç nə yoxdur, — Səvda sakitcə cavab verdi. — Pis olan odur ki, insan öz arzularının arxasınca gedərkən başqalarını görməzliyə vurur, özünü onlardan üstün tutur və dünyanın onun hər istəyini yerinə yetirməyə borclu olmadığını unudur.

Banu istehzalı şəkildə gülümsədi.

— Yenə başladın. Bəs mən kimləri görməliyəm? Heç nəyə nail olmayanları? Öz imkanlarından belə istifadə etməyi bacarmayanları?

Səvdanın səsində ilk dəfə sərtlik duyuldu.

— İnsanlar haqqında belə yüngül mühakimə yürütmə, Banu. Sən onların nələrdən keçdiyini, hansı çətinliklərlə üzləşdiyini, istədikləri kimi yaşamaqlarına nələrin mane olduğunu bilmirsən. İnsanın pulu və imkanları azdır deyə o, başqalarından daha dəyərsiz olmur.

— Bəs onda niyə çalışmaq lazımdır? — Banu çiyinlərini çəkdi. — İnsan ağıllıdırsa, həyatını dəyişməyin yolunu tapacaq.

Yox, əgər bacarmırsa, deməli, bəxti gətirməyib, başı da elə işləmirmiş.

Səvda susaraq qızına baxdı. Sanki onun dediklərinə həqiqətən inanıb-inanmadığını anlamağa çalışırdı.

— Bəs sən özün həyatını istədiyin kimi dəyişə bilmisən?

Banu qaşlarını çatdı.

— Nə?

— İstədiyinə nail ola bilmisən?

— Bu, tamam başqa məsələdir!

— Niyə ki?

— Çünki paltar başqa şeydir, həyat isə tamam başqa!

— Əlbəttə, — Səvda razılaşdı. — Amma hətta belə sadə bir hadisə də bəzən bizə xatırladır ki, hər şey bizim istəyimizdən asılı deyil. İnsan xəyal qura, planlar qura, əlindən gələni edə bilər. Amma bu, dünyanın onun hər arzusunu yerinə yetirməyə borclu olduğu demək deyil.

Banu üzünü yana çevirdi. Ona elə gəlirdi ki, anası qəsdən xoşagəlməz bir həqiqəti sübut etməyə çalışır. Halbuki onun fikrincə, paltar məsələsi bu qədər ciddi söhbətə dəyməzdi.

Lakin bir az sonra üzündə yenidən inadkar ifadə yarandı. O, sanki mühüm bir qərar vermiş kimi dikəldi və gözlənilməz qətiyyətlə Səvdaya baxdı.

— Yaxşı. Bəlkə, indi o paltar mənim deyil, amma bir gün elə bir paltar geyinəcəyəm ki, onun yanında bu, adi bir əski parçası kimi görünəcək! Bir də yadında saxla, ana: elə bir gün gələcək ki, mən öz kralımla birlikdə taxtın yanında

dayanacağam. Mən hökmranlıq edəcəyəm, bütün imperiya ayaqlarımın altında olacaq! İnsanlar mənə hörmət edəcək, məndən qorxacaq və əmrlərimi yerinə yetirəcəklər. İstədiyim hər şeyə sahib olacağam, çünki öz taleyimi özüm dəyişəcəyəm!

Səvda dinmədən onu dinləyirdi.

— Çünki mən xüsusi biriyəm! — Banu öz sözlərindən getdikcə daha çox ruhlanaraq davam etdi. — Mən hamıdan ağıllı, hiyləgər və gözələm. Hamı kimi yaşamaq fikrim yoxdur. Mən daha böyük işlər üçün dünyaya gəlmişəm!

Səvdanın dodaqlarında güclə sezilən təbəssüm yaransa da, baxışları düşüncəli idi.

— Bəs hamıdan xoşbəxt də olacaqsan?

Banu susdu.

— Nə?

— Soruşuram ki, var-dövlətə, hakimiyyətə və şöhrətə sahib olandan sonra hamıdan xoşbəxt olacaqsan?

Qız anasına elə baxdı ki, sanki o, tamamilə mənasız bir sual vermişdi.

— Əlbəttə! Məgər var-dövlət, dəbdəbə və şöhrət insanı xoşbəxt etmir? Nə axmaq sualdır!

— Hər şeyin bu qədər sadə olduğuna əmin deyiləm.

— Əlbəttə, — Banu istehza ilə güldü. — Sən həmişə hər şeyi çətinləşdirməyin bir yolunu tapırsan.

Səvda qızının növbəti atmaca sözünə incimədən dərindən nəfəs aldı.

— Mən isə sənə tamam başqa şeylər arzulayıram, əzizim.

Uzun və sağlam ömür yaşamağını, həyatda öz mənanı tapmağını, sevməyi və başqalarının da səni sevməsinə imkan verməyi istəyirəm. Yanında güvəndiyin insanlar olsun, hər səhər yeni bir günə sevinmək üçün sənə səbəb versin. İstəyirəm ki, yalnız arzuladığın şeyə sahib olanda deyil, həyat planlaşdırdığın kimi getməyəndə də xoşbəxt olmağı bacarasan.

Banu üzünü turşutdu.

— Pf... Nə qədər sadə səslənir. Həm də necə darıxdırıcı!

O, başını bulayaraq anasına açıq-aşkar məyusluqla baxdı.

— Sən yaşamağı bacarmırsan, ana.

Səvda susdu.

— Həm də həyatın uğursuz keçib, — Banu əlavə etdi.

Otağa sükut çökdü.

Səvdanın üzündəki ifadə yalnız bir anlıq dəyişdi, amma Banu bunu gördü. O, məhz belə baxışlardan bir qədər çəkinirdi. Bu baxış nə qəzəbli, nə də əsəbi idi. Sadəcə, qızının həddi aşdığı anlarda anasının gözlərində yaranan səssiz və ağır bir ifadə idi.

Səvda dərhal cavab vermədi. Sanki nə deyəcəyini deyil, hər sözünə müqavimətlə qarşılaşdığı bu söhbəti davam etdirməyə dəyib-dəymədiyini düşünürdü.

Nəhayət, sakitcə dilləndi:

— Artıq sənin lə mübahisə etməyəcəyəm.

Banu heç nə demədi.

— Sənə vacib hesab etdiyim şeyləri izah etməyə çalışdım, — Səvda sözünə davam etdi. — Amma görünür, bəzi həqiqətləri əvvəlcədən anlamaq mümkün deyil. Başqalarının məsləhətləri

insana kömək edə bilər, lakin insan əsl dərsi yalnız öz qərarlarının nəticələri ilə üzləşəndə öyrənir.

O, çarpayıdan qalxaraq ev paltarının qırışlarını düzəltdi.

— Həyat ən yaxşı müəllimdir, Banu. O, sənə mənim öyrədə biləcəyimdən daha çox şey öyrədəcək. Ancaq unutma: onun dərsləri həmişə asan olmur.

Banu etiraz etmək üçün ağzını açmışdı ki, həmin an mənzilin qapısının zəngi eşidildi.

Səvda başını dəhlizə tərəf çevirdi.

— Atandır.

O, otaqdan çıxdı və qapını aralı qoydu.

Banu çarpayıda oturub qaldı. Anasının ardınca baxdı, sonra qaşlarını çataraq onların söhbətini yenidən xatırlamağa başladı.

«Həyat ən yaxşı müəllimdir».

Qız istehza ilə gülümsədi.

Anası nə deyirdisə-desin, Banu nə istədiyini çox yaxşı bildiyinə əmin idi. O, arzularından əl çəkmək, azla kifayətlənmək və ya başqalarının xoşbəxtlik haqqında təsəvvürlərini qəbul etmək fikrində deyildi. Var-dövlətə, hakimiyyətə və hörmətə özü nail olacaqdı. Heç kim onu həddindən artıq böyük arzular qurduğuna inandıra bilməzdi.

O, özünün qeyri-adiliyinə ürəkdən inanırdı.

Deməli, gec-tez dünya da bunu mütləq qəbul etməli olacaqdı.

Dördüncü fəsil

Qapının ağzında atası dayanmışdı.

Səvda sanki bütün günü məhz bu anı gözləyirmiş kimi dərhal ona tərəf yaxınlaşdı. Əllərini ərinin boynuna dolayaraq ona sarıldı, bir neçə dəfə təraşdan sonra hamarlaşmış yanağından nəvazişlə öpdü, sonra gülərək əlini saçlarının üzərində gəzdirdi.

— Nəhayət, evdəsən...

Onun səsində o qədər hərarət vardı ki, elə bil ərinin evə qayıtması ilə birlikdə mənzilə yenidən rahatlıq və işıq dolmuşdu.

Atası gülümsəyərək arvadının belindən qucaqladı və onu özünə sıxdı.

— Darıxmısan?

— Çox, — Səvda asta səslə cavab verdi və onu yenidən öpdü.

Banu otağının qapısında dayanmış, çiynini qapı çərçivəsinə söykəyərək valideynlərini seyr edirdi. İstər-istəməz gülümsəyirdi. Anasının uzun iş günündən sonra atanı necə qarşıladığını, onun anası ilə necə zarafatlaşdığını, bir-birinə elə baxdıqlarını görmək Banunun xoşuna gəlirdi. Sanki həmin anlarda onlar üçün dünyada başqa heç kim yox idi. Atası evdən gedəndə Banu bir qədər kədərlənir, onun qayıdışı ilə isə həyat yenidənöz adi ahənginə düşürdü.

Belə anlarda ev ona daha da doğma, ailəsi isə zamanın və şəraitin belə dağıda bilməyəcəyi möhkəm, sarsılmaz bir qala kimi görünürdü.

Bəzən valideynlərinə baxarkən Banu sevgi haqqında düşünürdü. Görəsən, nə vaxtsa onun da şıltaq və seçici hesab etdiyi ürəyini fəth edə biləcək biri tapılacaqdımı? Yanında başqalarına bənzəməyən, güclü, özünə inamlı, etibarlı bir kişi olacaqdımı? Elə bir insan ki, onun yanında gözlərini rahatlıqla yumub heç nədən narahat olmayaydı, arxasında onu hər cür bəladan qorumağa qadir bir qayanın dayandığını biləydi.

O, xəyalən tanıdığı gəncləri bir-bir nəzərdən keçirdi: sinif yoldaşlarını, yuxarı sinif şagirdlərini və vaxtilə diqqətini cəlb etməyə çalışan oğlanları. Banu insanları müqayisə etməyə, onların müsbət və mənfi cəhətlərini seçməyə, davranışlarını, xarici görünüşlərini, hətta danışıq tərzlərini qiymətləndirməyə alışmışdı. O, ətrafındakı insanları bir baxışdan tanıya bildiyini düşünməyi xoşlayırdı. Halbuki öz mühakimələrinin bəzən nə qədər səthi olduğunun fərqinə belə varmırdı.

Bir az sonra burnunu çəkərək astadan güldü.

Yox. Tanıdığı insanların arasında belə biri yox idi.

Əlindəki telefon zəng çaldı. Ekranda Nərgizin adı göründü.

Banu telefonu ovucunda saxlayaraq atasına yaxınlaşdı və onu qucaqladı.

— İndi gəlirəm, ata.

— Əlbəttə, get, — atası gülümsəyərək qızının başını sığalladı.

Banu yenidən otağına qayıtdı, qapını arxasınca örtərək zəngə cavab verdi.

— Bəli, Nərgiz.

Banunun səsi sakit idi, amma Nərgiz cavab vermirdi. Adətən

şən və canlı səslənən salamlaşma əvəzinə, o biri tərəfdən yalnız ağır nəfəs eşidilirdi.

— Nərgiz? Nə olub?

— Banu...

Rəfiqəsinin səsi çox zəif və qırıq-qırıq gəlirdi. Sanki hər sözü söyləmək onun üçün böyük çətinlik idi.

— Sənə nə olub? Danış!

Nərgiz bir neçə saniyə susdu, sonra nəhayət dilləndi:

— Səvil... ölüb...

Banu qaşlarını çatdı.

— Nə?

— Səvil ölüb, Banu.

Banu deyilən hər sözü eşitmişdi, amma onların mənası sanki şüuruna çatmaq istəmirdi.

— Sən zarafat edirsən?

— Yox...

— Nərgiz, əgər bu zarafatdırsa, çox iyrənc zarafatdır! Mənimlə belə zarafat etməyə cəsarət etmə!

— Mən zarafat etmirəm! — Nərgizin səsi titrədi. — O, ölüb, Banu. Artıq yoxdur.

Banu yerində donub qaldı, telefonu əlində daha bərk sıxdı.

— Necə olub?

— Hamı gedəndən sonra ağacdan asılı qalan ayaqqabılarını götürmək üçün geri qayıdıb. Heç kimdən kömək istəmək istəməyib, özü dırmaşıb... Sonra budaqdan sürüşüb yıxılıb. Elə hündürlükdən düşüb ki... — Nərgiz sözünü tamamlaya bilmədi.

Telefonun o biri tərəfindən boğuq hönkürtülər eşidildi.

Banunun barmaqlarının ucları buz kimi soyudu.

— Bunu haradan bilirsən?

— Mənə Alina danışdı. O, direktorun nəvəsi ilə dostdur. Deyir, artıq bütün məktəb bundan xəbərdardır...

Nərgiz yenidən ağlamağa başladı. Banu istər-istəməz telefonu qulağından bir qədər araladı. Elə bil rəfiqəsinin hönkürtüləri ona da ağrı verirdi.

— Banu, mən qorxuram...

— Nədən qorxursan? — Banu özünü laqeyd göstərməyə çalışaraq soruşdu. — Nə etmisən ki?

— Bizim zarafatımız...

Nərgiz göz yaşlarına boğuldu.

— Bizim zərərsiz zarafatımız bir insanın həyatına başa gəldi. Kaş sonunun belə olacağını biləydim... Kaş dünənki günü geri qaytara biləydim! İlahi, biz nə etdik?!

Banu qəfil dikəldi.

— Sus! Eşidirsən? Belə danışmağa cəsarət etmə!

— Amma axı biz...

— Biz günahkar deyilik!

O, bu sözləri o qədər tələsik söylədi ki, sanki rəfiqəsinin cümləsini tamamlamasına imkan versə, bir daha yaddaşından silə bilməyəcəyi bir həqiqəti eşidəcəyindən qorxurdu.

— Özü günahkardır! Normal insan köhnə ayaqqabılara görə o qədər hündürlüyə dırmaşmazdı. Bir az ehtiyatlı olsaydı, heç nə baş verməzdi!

Bu sözlər hətta öz qulağına da amansız səsləndi. Lakin Banu yenə də həmin fikirdən bərk-bərk yapışırdı. Elə bil sərbəst nəfəs ala bilməsi bundan asılı idi.

Banu özünü inandırmağa çalışırdı ki, Səvil bu qərarı özü veribsə, deməli, məsuliyyət də onun üzərinə düşürdü. Əgər hər şey təsadüfən baş veribsə, onda heç kim olanlara görə cavabdeh olmamalı idi. Nərgizi də buna inandıra bilsə, bəlkə bir gün özünü də inandıra bilərdi.

Onun sözlərindən sonra rəfiqəsi uzun müddət susdu.

— Banu... — nəhayət, astadan pıçıldadı.

— Bəsdir! — Banu sərt şəkildə sözünü kəsdi. — Bu barədə daha bir kəlmə də danışma. Məni başa düşdün? Bir də heç vaxt bu mövzuya qayıtma.

— Amma mən onu düşünməkdən əl çəkə bilmirəm...

— Onda özünü buna məcbur et! — Banu kəskin səslə cavab verdi. — Əgər başına bəla gəlməsini istəmirsənsə, özünü ələ al. Sabah məktəbə gedəcəyik, hər şeyi əvvəlki kimi aparacağıq və diqqəti özümüzə çəkməyəcəyik. Nə qədər çox ağlayıb hamıya günahkar olduğunu danışsan, bir o qədər çox sual yaranacaq... Bəs Leyla? O bilir?

— Əlbəttə, bilir. Axı o da bu işdə iştirak edib.

— O da qorxur...

— Boş yerə.

Banu inamlı danışmağa çalışırdı, hərçənd daxilində hər şey xoşagəlməz şəkildə sıxılırdı. O, bir neçə qətiyyətli cümlənin baş verənlərin onun üzərindəki təsirini aradan qaldırmağa kifayət

edəcəyinə inanmaq istəyirdi.

— Qulaq as, Nərgiz. Bu, bədbəxt hadisə idi. Biz heç kimin zərər görməsini istəməmişdik. Heç birimiz Səvilə pislik etmək niyyətində deyildik.

— Amma axı onun ayaqqabılarını biz gizlətmişdik...

— Nə olsun? Biz onu ağaca dırmaşmağa məcbur etməmişdik ki! — Banu səsini qaldırdı, sonra bir qədər susub daha alçaq səslə əlavə etdi: — Deməli, taleyi belə imiş. Bizim bununla heç bir əlaqəmiz yoxdur.

Nərgiz cavab vermədi.

Zəngi ilk olaraq Banu bitirdi.

Bir neçə saniyə sönmüş ekrana hərəkətsiz baxdı. Sanki telefonun yenidən zəng çalacağını və kimsə ona səhv baş verdiyini, Səvilin sağ olduğunu, bütün bunların isə mənasız bir anlaşılmazlıqdan ibarət olduğunu söyləyəcəyini gözləyirdi.

Amma telefon susurdu.

Banu yavaşca çarpayının kənarında oturdu.

Nə dəhşətli gün idi! Hələ səhər hər şey adi, hətta qayğısız görünürdü. İndi isə elə bir hadisə baş vermişdi ki, Banu bu barədə sakitcə düşünməyi belə bacarmırdı.

Pəncərənin arxasında alaqaranlıq çökürdü. Otaq getdikcə qaralır, yalnız dəhlizdən süzülən nazik işıq zolağı aralı qalmış qapının arasından içəri düşürdü.

Qonaq otağından valideynlərinin səsləri eşidilirdi. Səvda ərinə nəsə danışır, o gülür, sonra cavab verir, az sonra isə hər ikisi yenidən gülüşürdülər.

Onların həyatı sanki heç nə baş verməmiş kimi davam edirdi.

Adi, sakit, isti bir həyat... Ev söhbətləri, axşam yeməyinin və anasının ətirinin qoxusu, sakit zarafatlar və sabahın da bugünkü kimi adi bir gün olacağına inam.

Banu isə qaranlıq otaqda oturmuş, telefonu ovucuna sıxmışdı.

O, nəyin dəyişdiyini izah edə bilmirdi, amma əvvəlki rahatlıq artıq yox idi. Ona elə gəlirdi ki, otağın divarları yavaş-yavaş bir-birinə yaxınlaşaraq onu bütün dünyadan ayırır, hava isə getdikcə ağırlaşır.

Cəmi bir saat əvvəl bura onun otağı idi. Xəyal qura, gülə, planlar qura və özünü təhlükəsiz hiss edə bildiyi bir məkan.

İndi isə bu otaq ona həbsxananı xatırladırdı.

Səhər Banu heç cür yataqdan qalxmaq istəmirdi. Gecə boyu o yan-bu yana çevrilərək yatmağa çalışmış, lakin narahat düşüncələr onu dönə-dönə Nərgizlə etdiyi telefon söhbətinə qaytarmışdı. Qısa sürən yuxusu belə ona rahatlıq gətirməmişdi. Xoşagəlməz hisslər yox olmaq əvəzinə, sanki onunla birlikdə yeni günə keçmişdi.

Uzun müddətdən bəri ilk dəfə idi ki, heç qayıtmaq istəmədiyi bir yerə getmək üçün özünü məcbur etməli olurdu.

Məktəbdə onu nə gözləyirdi? Şagirdləri sorğu-suala tutacaqdılarmı? Ayaqqabıları kimin gizlətdiyini öyrənəcəkdilərmi? Bəs kimsə onun da bu işdə əli olduğunu başa düşsə, onda nə olacaqdı?

Suallar bir-birinin ardınca yaranır, onun adətən səhərlər düşündüyü xarici görünüş, geyim və qarşıdakı dərslər haqqında

fikirlərə yer qoymurdu.

Banu bir-iki gün evdə qala, özünü narahat hiss etdiyini söyləyə bilərdi. Amma bu, yalnız əlavə diqqət çəkərdi. Üstəlik, valideynlərinə də izahat verməli olacaqdı. Halbuki onlara nə deyəcəyini heç təsəvvür edə bilmirdi.

Özünü toparlamağa çalışaraq, nəhayət, evdən çıxdı. Daxilində qorxu və şübhələr hələ də davam etsə də, zahirən sakit görünməyə çalışırdı.

Həmin gün məktəb tamam başqa cür görünürdü. Səmanı ağır, boz buludlar bürümüşdü və arabir yerə xırda yağış damcıları düşürdü. Banu istər-istəməz düşündü ki, elə bil təbiət də baş verən faciəyə yas tutur.

Şagirdlər bir-bir hündür qara darvazadan içəri keçirdilər. Adətən bu saatlarda məktəbin həyəti gülüş, salamlaşma və şən söhbətlərlə dolu olardı. İndi isə uşaqlar kiçik qruplar halında toplaşır, bir-biri ilə astadan danışırdılar. Sanki hər kəs məktəbin həyətinə çökmüş ağır sükutu pozmaqdan çəkinirdi.

Banu qeyri-ixtiyari addımlarını yavaşıtdı.

Elə bu zaman ağacı gördü.

Ağacın ətrafı lentlə hasarlanmışdı. Hələ dünən o, məktəbin həyətindəki digər ağaclardan heç nə ilə fərqlənməyən adi bir ağac idi. İndi isə yad və vahiməli görünürdü. Bir qədər aralıda məktəbin işçilərindən biri dayanmış, şagirdlərin hasara yaxınlaşmamasına nəzarət edirdi.

Banu başını qaldırıb ağacın sıx budaqlarına baxdı.

Artıq budaqlarda heç bir ayaqqabı yox idi.

Budaqlar bomboş idi və küləyin təsiri ilə yırğalanırdı. Dünən burada ayaqqabıların asılı olduğunu, bu dəhşətli hadisənin də məhz həmin ayaqqabılardan başladığını xatırladan heç nə qalmamışdı.

Qız üzünü çevirərək girişə tərəf yönəldi.

Lakin foyeyə daxil olan kimi qəfil dayandı.

Elə qarşısında Səvilin şəkli qoyulmuşdu.

Səvilin özü deyil, yalnız çərçivəyə salınmış fotosu... Şəklin kənarından qara matəm lenti asılmışdı.

Fotodan Banuna iri, şabalıdı rəngli gözlər baxırdı. Səvilin üzündə tanış ifadə vardı — sakit, bir qədər sadəlövh. Elə bil indicə gülümsəyib adi bir şey haqqında danışmağa başlayacaqdı. Sanki bu şəklin məktəb yoldaşlarının onunla bağlı son xatirələrindən birinə çevriləcəyindən heç xəbəri yox idi.

Banunun daxilində nəsə sıxıldı.

O, tələsik baxışlarını yayındırdı və fotoşəklin qarşısında bir saniyə belə artıq dayanmamaq üçün sinfə tərəf getdi.

Sinifə çatanda şagirdlərin demək olar ki, hamısının artıq gəldiyini gördü. Leyla ilə Nərgiz pəncərənin yanında dayanmış, bir-birinə sıxılmışdılar. Astadan söhbət edirdilər, lakin Banunu görən kimi susdular.

Hər ikisinin gözləri ağlamaqdan qızarmışdı.

Bir anlıq Banua elə gəldi ki, rəfiqələri indi onun yanına gələcəklər. Lakin onlar pəncərənin yanında qaldılar. Aralarında sanki heç kimin keçməyə cəsarət etmədiyi görünməz bir sədd yaranmışdı.

Elə bu vaxt sinfə sinif rəhbəri Naidə Rizvanovna daxil oldu.

O, şagirdlərdən yerlərində əyləşmələrini xahiş etdi və bir müddət susaraq hamıya baxdı. Adətən ciddi və təmkinli görünən müəllimənin üzü bu gün xüsusilə yorğun idi. O, nə deyəcəyini götür-qoy edirdi. Çünki deyiləcək heç bir sözün baş verənləri izah edə bilməyəcəyini, Səvili tanıyanların kədərini yüngülləşdirməyəcəyini anlayırdı.

Nəhayət, danışmağa başladı:

— Dünən dəhşətli bir faciə baş verdi. Biz sinif yoldaşınız Səvili itirdik. Hər gün sizinlə eyni partalarda oturan, sizinlə birlikdə dərs oxuyan, söhbət edən, fikirlərini bölüşən bir qızı itirdik. Hələ dünən o, aranızda idi, bu gün isə onun yeri boş qalıb.

Naidə Rizvanovnanın səsi titrədi.

O, həyəcanını cilovlamağa çalışaraq bir anlıq gözlərini aşağı saldı, sonra sözünə davam etdi:

— Səvil çalışqan, tərbiyəli, mehriban və qayğıkeş bir şagird idi. O, hər bir insan kimi hörmətə və qayğıya layiq idi. Bu barədə danışmaq mənim üçün çox ağırdır. Biz onun qarşısında uzun bir ömür olduğunu düşünürdük. Məktəbi bitirəcəyinə, öz yolunu seçəcəyinə, arzularını həyata keçirəcəyinə ümid edirdik. İndi isə bizə yalnız onu xatırlamaq qalır.

«Mehriban? Qayğıkeş?» — Banu istər-istəməz düşündü.

Gözləri önündə yenidən ağacın budağından asılmış köhnə ayaqqabılar canlandı.

«Görəsən, bir cüt ayaqqabıya görə niyə o qədər hündürlüyə dırmaşmalı idi?»

Bir anlıq Banu özünü daha rahat hiss etdi. Adət etdiyi narazılıq və qıcıq hissi qorxusunu kölgədə qoydu və ona rahat bir fikirdən yapışmağa imkan verdi: Səvil özü düşünülməmiş bir hərəkət etmiş, özünü təhlükəyə atmışdı. Deməli, Banu özünü günahkar hiss etməməli idi.

«İndi onun ucbatından hamı əzab çəkməlidir», — deyə düşündü. Səvilə qəzəblənirdi. Çünki o, ölümündən sonra da Banunun rahatlığını pozmağa davam edirdi.

Banu bu fikrin nə qədər dəhşətli olduğunu dərhal dərk etmədi.

O, qorxurdu. Narahatlıq da keçirirdi. Baş verənləri mümkün qədər tez unutmaq, əvvəlki həyatına qayıtmaq və bir daha Səvilin adını eşitməmək istəyirdi.

Amma öz günahını etiraf etməyə hələ hazır deyildi.

Ən azından, hələlik.

Naidə Rizvanovna susdu. Banu başını qaldıranda müəllimənin yanağından yavaşca süzülən bir göz yaşı gördü. Müəllimə kədərini şagirdlərə göstərmək istəmirmiş kimi tələsik pəncərəyə tərəf çevrildi, lakin həyəcanını daha gizlədə bilmədi.

Sinifə sükut çökdü.

Bu, yoxlama işi başlamazdan əvvəl hər kəsin müəllimin diqqətini çəkməmək üçün susduğu adi sükut deyildi. Nə də kiminsə uğursuz zarafatından sonra yaranan qısa səssizlik idi. Bu sükut ağır və yad idi. Elə bil hər kəs öz düşüncələri ilə baş-başa qalmışdı.

Banu qəfil özünü gülmək istəyindən saxlaya bilmədiyini hiss etdi.

Baş verənlər ona gülməli gəldiyindən deyildi. O özü də bu qəribə istəyin haradan qaynaqlandığını anlamırdı. Bəlkə də, gərginlik o qədər artmışdı ki, artıq necə reaksiya verəcəyini bilmirdi. Birdən yadına düşdü ki, sinif heç vaxt bu qədər həmrəy şəkildə susmağı bacarmamışdı.

Dodaqlarının kənarı hiss olunmayacaq dərəcədə tərpəndi.

Banu dərhal başını aşağı saldı. Kiminsə bu arzuolunmaz təbəssümü görəcəyindən qorxurdu.

— Gəlin, Səvilin xatirəsini bir dəqiqəlik sükutla yad edək, — Naidə Rizvanovna asta səslə dedi. — Qoy ruhu şad olsun.

Şagirdlər başlarını aşağı əydilər.

Banu da hamı kimi kədərli görünməyə çalışaraq başını əydi. Əllərini partanın altında bir-birinə sıxmış, hərəkətsiz oturmuşdu. Hər keçən saniyə daha da dözülməz hala gələn sükutu dinləyirdi.

«Bir azdan qurtaracaq», — deyə özünü inandırırdı.

Bir dəqiqəlik sükut bitəcək, dərs başlayacaq, sonra da digər dərslər bir-birini əvəz edəcəkdi. Sadəcə ehtiyatlı davranmaq, artıq-əskik danışmamaq və qorxunun ona üstün gəlməsinə imkan verməmək lazım idi.

Banu özünü inandırırdı ki, gec-tez hər şey yenidən öz axarına düşəcək.

Ən azından, buna çox inanmaq istəyirdi.

Beşinci fəsil

Dərslər bir-birinin ardınca uzanıb gedirdi. Üstəlik, məhz bu gün — sanki qəsdən! Yeddi yox, altı da yox, düz səkkiz dərs!

Banu qıcıqlandığını güclə gizlədirdi. Baxışlarını müəllimdən pəncərəyə, sonra da tavana yönəldir, baş verənlərdən heç olmasa bir neçə dəqiqəliyinə uzaqlaşmağa çalışırdı. Müəllimlərin sözləri qulağında yeknəsəq bir uğultuya çevrilmişdi; deyilənlərin demək olar ki, heç biri yaddaşında qalmırdı. Arabir saata baxır, əqrəblərin nəhayət sürətlənəcəyinə ümid edirdi.

Nərgizlə Leyla həmişəkindən xeyli sakit idilər. Hətta Banuya baxmaqdan belə çəkinirdilər. Nə Banu ilə, nə də bir-birləri ilə danışırdılar. Sanki aralarında qəfildən görünməz bir divar ucalmışdı. Tənəffüslərdə də hər üçü yerlərində oturub qalır, digər şagirdlər isə dəhlizə çıxıb alçaq səslə söhbətləşərək yenidən sinfə qayıdırdılar. Bu pıçıltılar Səvilin ölümündən sonra sinifdə hökm sürən ağır ab-havanı daha da gücləndirirdi.

Nəhayət, gün axşama doğru əyilməyə başladı.

Sonuncu dərs — anatomiya — bitmək üzrə idi. Lövhənin üstündən asılmış saatın tıqqıltısı Banunun qulağına həmişəkindən daha gur gəlirdi. O, tez-tez saatın siferblatına baxır, sanki bircə baxışı ilə zamanı sürətləndirə biləcəyini düşünürdü.

Dərsin başa çatdığını bildirən musiqi səslənəndə Banu hiss olunmayacaq dərəcədə dərindən nəfəs aldı.

Bütün gün ərzində tənəffüslərdə eyni kədərli uvertüra səslənmişdi. Melodiya şüuruna o qədər həkk olunmuşdu ki, indi ətrafı sükut bürüsə də, Banıya elə gəlirdi, musiqi hələ də səslənməkdədir.

Dərslər başa çatmışdı.

Uzun və əzablı günün nəhayət bitməsinə sevinən Banu qızlarla söhbətə birinci özü başlamaq qərarına gəldi. Bu gərginlik içində evə getmək istəmirdi. Əmin idi ki, bir az səmimi söhbət etsələr, əvvəlki kimi bir neçə zarafatlaşsalar, hər şey tədricən öz qaydasına düşəcək. Axı onlar neçə illər idi ki, dost idilər. Banu bircə dəhşətli səhvin münasibətlərini birdəfəlik məhv edə biləcəyinə inanmaq istəmirdi.

Bu fikirlə Nərgizlə Leylanın yanına yaxınlaşdı.

— Qızlar, bəsdir də, mənə hirslənməyin. Mənim üçün də asan deyil, elə bilirsiniz? Heç kim hər şeyin belə nəticələnəcəyini bilmirdi. Nə baş verəcəyini əvvəlcədən görə bilməzdik.

Nərgiz ona elə ciddi baxdı ki, Banu istər-istəməz susdu. Qız cavab verməyə tələsmirdi. Sanki elə sözlər axtarırdı ki, daha artıq inciklik yaratmasın.

— Biz sənə hirslənmirik, Banu, — nəhayət, Leyla yorğun səslə dilləndi. — Ən azından, məsələ təkcə hirslənməkdə deyil. Hamımız səhv etmişik. İndi isə bununla yaşamağı öyrənməliyik. Bir məsələdə haqlısan: doğrudan da, Səvilin başına belə bir hadisə gələcəyini təsəvvür edə bilməzdik...

O, sözünü yarımçıq kəsdi. Cümləni tamamlamağa gücü çatmadı.

— Amma bunda özü günahkardır, — Banu tələsik dilləndi. — Ağaca çıxmamalı idi!

Nərgizlə Leyla eyni anda ona tərəf çevrildilər. Baxışlarında elə bir heyrət vardı ki, Banu bir anlıq nə deyəcəyini bilmədi. Lakin az sonra inadla çənəsini qaldırdı, sanki öz haqlılığını müdafiə etməyə hazırlaşırdı.

— Sən bunu necə deyə bilirsən? — Nərgiz sakitcə soruşdu.

— O, ora bizim ucbatımızdan çıxdı, Banu. Ayaqqabılarını biz gizlətmişdik, onları axtarmağa biz məcbur etmişdik. İndi isə o, artıq həyatda yoxdur.

Son sözlər Nərgizin istədiyindən daha ucadan səsləndi. Banu qorxuyla ətrafa göz gəzdirdi, halbuki sinif artıq boşalmışdı. Ona elə gəldi ki, kimsə qapının arxasında dayanıb söhbətlərini eşidə bilər.

— Yaxşı, bəsdir, — deyə səsini alçaldaraq tələsik dilləndi. — Nə olubsa, olub. Artıq heç nəyi dəyişə bilmərik. Heç olmasa, gəlin, dalaşmağı dayandıraq və yenidən normal ünsiyyət qurmağa çalışaq. Axı biz həmişə mehriban olmuşuq.

Banu yüngül, az qala zarafatla danışmağa çalışırdı. Sanki söhbət bir neçə barışıq sözündən sonra unudula biləcək adi bir inciklikdən gedirdi. O, əvvəlki əmin-amanlıq hissini geri qaytarmaq istəyirdi — yanında rəfiqələrinin olduğu, heç nəyin adət etdiyi həyatına təhlükə yaratmadığı o günləri.

Amma Nərgiz gülümsəmədi.

— Sənə əvvəlki dostluğumuzu vəd edə bilmərəm, Banu.

Banu onun çiyninə toxunmaq istəyəndə Nərgiz əlini

nəzakətlə, amma qətiyyətlə kənara çəkdi.

— Bir az tək qalmalı, öz fikirlərimlə baş-başa olmalıyam. Daha heç nə baş verməyibmiş kimi davranmaq istəmirəm. Açığı, mənə elə gəlir ki, sənin yanında olanda çox vaxt hadisələrin nəticəsi barədə düşünməyi unuduram.

O, bunları heç bir qəzəb hiss etdirmədən söylədi. Məhz buna görə də sözləri Banunu daha çox incitdi.

Cavab gözləmədən arxasını çevirib çıxışa tərəf yönəldi. Banu bir neçə saniyə yerindən tərpənmədən onun arxasınca baxdı. Rəfiqəsinin onu həqiqətən tək qoyub getdiyinə inanmaq istəmirdi.

— Nərgiz! — deyə səsləndi.

Amma qız heç dönüb arxaya baxmadı.

Leyla qapının yanında bir qədər ləngidi. Üzündə çaşqınlıq və yorğunluq ifadəsi vardı. Ancaq Banuyla nə danışacağını tapa bilmədi. Nəhayət, gözlərini yerə dikib Nərgizin ardınca tələsdi.

Banu boş sinifdə tək qaldı.

— Elə olsun! — deyə incik-incik mızıldandı. — Görək mənsiz necə bacaracaqsınız!

Sözləri özünün hiss etdiyindən daha inamlı səsləndi. Banu çantasını götürüb dəhlizə qaçdı. Qızların arxasınca çatmaq istəyirdi. Onları saxlamağa, onu dinləməyə və elə davranmaqdan əl çəkməyə məcbur etmək istəyirdi ki, guya baş verənlərin yeganə günahkarı o imiş.

Lakin sinifdən çıxan kimi dayandı.

Qarşısında tanımadığı bir qadın dayanmışdı. Geyiminə və

ciddi üz ifadəsinə baxan kimi Banu onun məktəb işçilərindən olmadığını anladı. Qız bu qadını əvvəllər məktəbdə heç vaxt görməmişdi. Ancaq indi yad qadın elə bil kimi axtardığını əvvəlcədən bilirmiş kimi birbaşa ona baxırdı.

— Ağayeva Banu?

Banu donub qaldı. Qadının məhz ona müraciət etdiyini anlamaq üçün bir neçə saniyə vaxt lazım oldu.

— Bəli, mənəm.

— Zəhmət olmasa, mənimlə müəllimlər otağına keçin. Sizinlə danışmalıyıq.

Banu qaşlarını çatdı və çantasının qayışını daha möhkəm sıxdı.

— Nə üçün? Mən heç nə etməmişəm. Evdə məni gözləyirlər, dərslər də artıq qurtarıb.

— Narahat olmayın, — qadın sakit səslə cavab verdi. — Söhbətimiz çox vaxt aparmayacaq.

Banu bu vədə inanmadı. Bir daha pilləkənə tərəf baxdı. Nərgizlə Leyla artıq gözdən itmişdilər. Yenə də sanki onlara çatmaq ümidi vardı. Sonra üzünü tanımadığı qadına çevirdi.

— Bağışlayın, bəs siz kimsiniz?

— Müstəntiq.

Bu bircə kəlmə Banunun daxilində hər şeyi xoşagəlməz bir qorxu ilə sıxmağa kifayət etdi.

O, indiyədək özünü inandırmağa çalışırdı ki, baş verənlər bir müddət məktəbdə danışılacaq, sonra isə yavaş-yavaş unudulacaq dəhşətli bir hadisə olaraq qalacaq. Ümid edirdi ki, həyat əvvəlki

axarına qayıdacaq, Səvilin ölümü isə onunla arzuları arasında dayanmayacaq.

Amma bu qadın nə başsağlığı vermək, nə də məktəb qaydalarını xatırlatmaq üçün gəlmişdi. Onun gəlişinin özü göstərirdi ki, baş verənlər sonuncu dərslə birlikdə bitməyəcək və artıq elə suallar veriləcək ki, onlardan yaxa qurtarmaq mümkün olmayacaq.

Qadın səbirlə gözləyirdi.

Banu yavaşca başını tərpətdi və onun ardınca getdi.

Bütün gün ərzində ilk dəfə idi ki, o, həqiqətən qorxurdu.

Altıncı fəsil

Müəllimlər otağının qapısı önündə Banu dayandı.

Qapının qarşısında cəmi bir neçə saniyə ləngisə də, gözləmək ona sonsuz dərəcədə uzun görünürdü. Müfəttiş haqqında düşünmək qarnında xoşagəlməz bir sıxıntı yaradır, ovuclarını isə soyuq tər basırdı.

Banu sakitləşmək üçün dərindən nəfəs aldı.

Sadəcə danışacağıq. Axı mən Səvilin ölməsini istəmirdim. Ona pislik arzulamamışdım.

Bu fikirlər ona bir anlıq cəsarət versə də, az sonra yaddaşında başqa bir xatirə canlandı və özünü daha da ağır hiss etdi.

Amma ayaqqabılarını biz oğurlamışdıq.

Barmaqlarını sıxıb sonra yavaşca açdı. Hələ dünən bu hərəkət onlara əyləncəli görünürdü, dostları ilə birlikdə gülüb danışacaqları adi bir zarafat idi. İndi isə «zarafat» sözü tamam başqa məna daşıyırdı — onda gülməli heç nə qalmamışdı.

Zarafat ölümlə nəticələnmişdi.

Banu qapını itələdi.

Müəllimlər otağında qeyri-adi bir sükut hökm sürürdü. Bir neçə müəllim bir-biri ilə danışmadan sənədləri nəzərdən keçirirdi. Hətta dəhlizdən gələn səslər belə boğuq eşidilir, otaqdakı gərginlik sanki havadan hiss olunurdu.

Masalardan birinin arxasında qırx yaşlarında bir qadın əyləşmişdi. Qarşısında açıq qovluq, onun yanında isə səliqə ilə

düzülmüş kağızlar, qeyd dəftərçəsi və qələm vardı.

— Banu? — qadın başını qaldıraraq soruşdu.

— Bəli.

— Buyur, keç, əyləş.

Banu sakit görünməyə çalışaraq qadının qarşısında oturdu. Qadın ona nə xüsusi sərtliklə, nə də mərhəmətlə baxdı, sonra qovluğu açdı.

— Sənə Səvil haqqında bir neçə sual vermək istəyirəm. Çalış, sakit cavab ver və yalnız həqiqətən xatırladıqlarını danış. Nəyisə bilmirsənsə və ya xatırlaya bilmirsənsə, bunu da olduğu kimi söylə. Yaxşı?

— Yaxşı, — Banu astadan cavab verdi.

— Səvili tanıyırdın?

— Bəli. Eyni sinifdə oxuyurduq.

— Dost idiniz?

— Xeyr.

— Bəs münasibətləriniz necə idi? Yaxşı ünsiyyət qururdunuz?

Banu başını güclə hiss olunacaq dərəcədə buladı.

— Demək olar ki, danışmırdıq.

— Tez-tez söhbət edirdiniz?

— Bəzən, amma yaxın deyildik.

Müstəntiq bir neçə qeyd apardı.

— Onu necə xatırlayırsan?

Banu çiyinlərini çəkdi. Sanki sual güclə tanıdığı bir insan haqqında verilmişdi.

— Adi bir qız idi. Sakit. Başqa nə deyəcəyimi bilmirəm. Biz

dost deyildik.

Qadın gözlərini qaldırdı, lakin cavaba heç bir münasibət bildirmədi.

— Səvillə sonuncu dəfə nə vaxt danışmısan?

Banu bir anlıq tərəddüd etdi.

— Yəqin ki, dünən.

— Nədən danışırdınız?

— Xatırlamıram. Deyəsən, elə də vacib bir şeydən danışmırdıq.

— Dərslərdən sonra onu gördün?

— Xeyr.

— Hara getdiyini bilirsən?

— Xeyr.

— Sinif yoldaşlarınızdan kimlər dərsdən sonra məktəbdə qalmışdı?

— Bilmirəm.

Müstəntiq qeyd dəftərçəsinin səhifəsini çevirdi və eyni sakit səslə soruşdu:

— Səvilin ayaqqabılarının ağacın üstündə olduğunu və onları götürməyə çalışdığını bilirdin?

Banunun ürəyi qabırğalarına ağrılı şəkildə çırpıldı.

— Xeyr.

Cavab ağzından həddindən artıq tələsik çıxdı. Banu özü də bunu anladı, amma artıq geri çəkilmək gec idi.

Müstəntiq növbəti qeydi apardı.

— Yaxşı. Bəs dünən Nərgiz, Leyla və Elvinlə birlikdə idin?

Banu gözlərini qaldırdı.

— Bəli.

— Harada idiniz?

— Məktəbdə. Sonra getdik.

— Hamınız birlikdə?

— Bəli.

— Həyətdə söhbət edirdiniz?

— Deyəsən, bəli.

— Bir ara ağacın yanında oldunuz?

Banu dodaqlarının quruduğunu hiss etdi.

— Xatırlamıram.

Qadın qələmi kənara qoyub ona daha diqqətlə baxdı.

— Doğrudan da xatırlamırsan, yoxsa cavab vermək istəmirsən?

— Həqiqətən xatırlamıram, — Banu səsini inamlı çıxarmağa çalışaraq təkrarladı.

Müstəntiq onunla mübahisə etmədi. Yenidən qeydlərinə baxmağa başladı. Banu isə hərəkətsiz oturaraq gözlərini masanın kənarına zillədi.

Banu gözlərini qaldırmağa qorxurdu. Ona elə gəlirdi ki, müstəntiq yalan danışdığını dərhal anlayacaq. O, qısa cavabların və özünü bilməzliyə vurmağın arxasında gizlənərək etirafdan yayınmağa çalışırdı.

O, Səvillə dost deyildi. Demək olar ki, onunla danışmırdı. Səvilin dərsdən sonra hara getdiyini görməmişdi. Ağacın yanında nə baş verdiyindən xəbəri yox idi.

Belə düşünmək daha asan idi. Ən azından, Banu buna inanmaq istəyirdi.

Müstəntiq növbəti sualı vermək üçün qeyd dəftərçəsini bağlayanda telefonu zəng çaldı.

— Bağışla, bir dəqiqə, — deyərək qadın ayağa qalxdı.

Pəncərəyə tərəf çəkilib zəngə cavab verdi.

— Bəli, eşidirəm.

Banu istər-istəməz gərginləşdi. Qarşı tərəfin nə dediyini eşitmirdi, ancaq müstəntiqin alçaq səslə verdiyi sualları və cavabı diqqətlə dinlədiyi qısa fasilələri duyurdu.

Söhbət cəmi bir neçə dəqiqə çəkdi, amma Banuya bu dəqiqələr sonsuz göründü. Kimin zəng etdiyini, nə baş verdiyini təxmin etməyə çalışdıqca narahatlığı daha da artırdı.

Nəhayət, müstəntiq dedi:

— Yaxşı. Başa düşdüm. Təşəkkür edirəm.

Zəngi bitirib masaya qayıtdı və bir müddət susaraq Banunu süzdü.

— Banu, doğrudanmı heç nə xatırlamadığını iddia etməkdə davam etmək istəyirsən?

Qızın daxilində hər şey düyünləndi.

— Mən... nəyi nəzərdə tutduğunuzu başa düşmürəm.

— İndicə həmkarımla danışırdım. Nərgiz, Leyla və Elvin artıq izahat veriblər.

Banu donub qaldı.

— Nə danışıblar?

— Dünən Səvilə zarafat etmək qərarına gəldiyinizi

söyləyiblər.

Banunun ağzı qurudu. Nəsə etiraz etmək istədi, amma bir kəlmə belə deyə bilmədi.

— Onların sözlərinə görə, Səvilin ayaqqabılarını götürüb ağacda gizlətmisiniz.

Qız gözlərini yerə dikdi.

Sonuncu ümidi də puç oldu. Cəmi bir dəqiqə əvvəl ehtiyatlı cavablarının ona bu otaqdan heç nə etiraf etmədən çıxmağa kömək edəcəyinə inanırdı. İndi isə bu ümid sadəlövhlük kimi görünürdü.

— Mən... — Banu sözə başladı, amma səsi onu yarı yolda qoydu.

— Mən sinif yoldaşlarını dinləmişəm. İndi isə hadisələrin sənin baxış bucağından necə baş verdiyini eşitmək istəyirəm.

Banu susdu.

— Ayaqqabıları gizlətməyi kim təklif etdi?

— Mən...

O, sözünü yarımçıq kəsdi, çarəsizcə uyğun cavab axtardı.

— Xatırlamıram.

Müstəntiq qısa fasilədən sonra sakitcə dedi:

— Banu, mən səndən təxmin etməyi və ya başqalarının dedikləri ilə razılaşmağı istəmirəm. Əgər bunu kimin təklif etdiyini xatırlayırsansa, danış. Xatırlamırsansa, bunu da de. Amma həqiqətən baş verənləri gizlətməyə çalışma.

Qız gözlərini qaldırdı. Qadının səsində heç bir hədə yox idi və məhz bu, Banunun özünü aldatmağa davam etməsini daha da

çətinləşdirirdi.

Müstəntiq qovluğu bağlayıb Banunun yanındakı stula keçdi.

— Məni diqqətlə dinlə. Sənin qorxduğunu başa düşürəm. Siz hələ məktəblisiniz və ola bilsin ki, dünən heç biriniz hər şeyin necə nəticələnəcəyini düşünməmisiniz. Amma indi söhbət bir insanın ölümündən gedir. Baş verənləri müəyyənləşdirməliyəm. Bunun üçün də hadisəyə aidiyyəti olan hər kəsin həqiqəti danışması vacibdir.

Banu dizlərinin üstündə barmaqlarını bir-birinə keçirdi.

— Sizcə, biz onu öldürmək istəyirdik?

— Mən hələlik belə bir nəticəyə gəlmirəm. Elə buna görə də suallar verirəm. Səvilə ciddi zərər vurmaq niyyətiniz var idi?

— Xeyr! — Banu istər-istəməz dilləndi. — Əlbəttə ki, yox!

Bütün söhbət ərzində ilk dəfə idi ki, tərəddüd etmədən cavab verirdi.

— Onda nə etdiyinizi və nə etmək istədiyinizi danış.

Banu başını aşağı saldı. Yenə əvvəlki bəhanələrin arxasında gizlənmək, məsuliyyəti başqalarının üzərinə atmaq, sadəcə hadisənin yanında olmuş biri olduğuna özünü inandırmaq istəyirdi. Amma artıq bilirdi ki, Nərgiz, Leyla və Elvin baş verənləri danışıblar. Göz qabağında olanları inkar etmək yalnız onu daha dərin yalanın içinə salacaqdı.

— Biz sadəcə zarafat etmək istəyirdik, — nəhayət, dilləndi.

Səsi titrədi.

— Davam et.

— Səvilin ayaqqabılarını gördük və onları gizlətmək qərarına

gəldik. Qoy axtarsın, qoy... — Banu sözünü yarımçıq kəsib udqundu. — Ona gülmək istəyirdik.

— Bunu ilk kim təklif etdi?

Qız dünənki söhbəti yadına salmağa çalışaraq fikrə getdi.

— Deyəsən, Nərgiz. Məncə, ilk dəfə o dedi. Amma bunun məhz belə olduğuna and içə bilmərəm.

— Yaxşı. Bəs ayaqqabıları kim götürdü?

— Hamımız orada idik. Onları ilk kimin yerdən götürdüyünü xatırlamıram.

— Sən özün onlara toxunmuşdun?

Banu yavaşca başını tərpətdi.

— Bəli. Deyəsən, götürmüşdüm.

— Bəs onları ağaca kim apardı?

O, tərəddüd etdi.

— Hamımız iştirak edirdik. Dəqiq deyə bilmərəm, kim hara çıxdı və ayaqqabıları budağa kim qoydu.

— Bəs sonra nə etdiniz?

— Getdik.

— Səvilin onları götürmək üçün ağaca çıxa biləcəyini düşünürdünüz?

Banu dərhal cavab vermədi.

— Yəqin ki, ayaqqabıları götürməyə çalışacağını düşünürdük. Amma onun həqiqətən bu qədər hündürə çıxacağını təsəvvür etmirdim.

— Heç olmasa bir anlıq onun yıxıla biləcəyini düşündün?

Banu susdu. O, həmin an beynindən heç olmasa

bircə narahatlıq kölgəsinin keçib-keçmədiyini çarəsizcə xatırlamağa çalışırdı. Amma gözləri önündə yalnız başqalarının təbəssümləri, gülüşləri və növbəti zarafatı fikirləşərkən duyduqları mənasız üstünlük hissi canlanırdı.

— Xeyr, — nəhayət, pıçıldadı. — Bu barədə düşünməmişdim.

Müstəntiq onun sözünü kəsmədi, tələsməyə də qoymadı.

Nəhayət, Banu xatırladığı hər şeyi danışmağa başladı.

Əvvəlcə sözlər çətinliklə dilindən çıxırdı. Hadisələrin ardıcıllığını qarışdırır, ayrı-ayrı cümlələri xatırlayır, təfərrüatları yada salmağa çalışarkən susurdu. Tədricən danışdıqları daha aydın və ardıcıl oldu. Banu ayaqqabıları necə gördüklərini, onları gizlətmək qərarına gəldiklərini, öz fikirlərinə gülüb əyləndiklərini, ayaqqabıları ağacda qoyub oradan necə uzaqlaşdıqlarını xatırladı.

Banu həmin günü nə qədər aydın xatırlayırdısa, baş verənlər bir o qədər az zərərsiz əyləncəyə bənzəyirdi. Dünən o, lağa qoymağa qərar verdiyi qızın hissləri barədə düşünməmişdi. İndi isə xatirələr onların düşüncəsiz hərəkətini və özünün laqeydliyini bütün çılpaqlığı ilə üzə çıxarırdı.

Banu danışıb qurtaranda müəllimlər otağına yenidən sükut çökdü.

Müstəntiq öz yerinə qayıdıb qeydləri nəzərdən keçirdi, bəzi təfərrüatları dəqiqləşdirdi. Banu isə başını aşağı salaraq oturmuşdu. Boğazında ağır bir düyün yaranmışdı.

— Mən hər şeyin belə bitməsini istəmirdim, — o, astadan

dilləndi.

Qadın gözlərini qaldırdı.

— Nə demək istəyirsən?

Banu çətinliklə udqundu.

— Mən Səvilin ölməsini istəmirdim.

Gözləri yaşardı. Özünü saxlamağa çalışsa da, səsi xaincəsinə titrədi.

— Əgər onun yıxıla biləcəyini bilsəydim... Belə bir şeyin baş verəcəyini heç bir anlıq da olsa düşünsəydim, heç vaxt razılaşmazdım. Heç vaxt.

Susdu. Utanc hissinə dözülməz bir kədər qarışırdı.

— Çox təəssüf edirəm, — deyə güclə eşidiləcək səslə əlavə etdi.

Müstəntiq dərhal cavab vermədi. Az əvvəl öz iştirakını gizlətməyə çalışan bu qız indi, bəlkə də, ilk dəfə baş verənləri həqiqətən dərk edirdi. Artıq heç nəyi geri qaytarmaq mümkün deyildi.

— Mən sizin əvvəlcədən Səvilin ölümünü istədiyinizi düşünmək üçün əsas görmürəm, — qadın dedi. — Amma belə bir niyyətin olmaması hərəkətlərinizin nəticələrini aradan qaldırmır. Bəzən insan cəmi bir neçə dəqiqə ərzində düşünülməmiş bir addım atır, amma onun nəticələrinə görə uzun müddət cavab verməli olur.

Banu səssizcə başını tərpətdi.

— Baş verənləri danışmaq qərarına gəlməyin hadisənin bütün təfərrüatlarının müəyyənləşdirilməsi üçün vacibdir. Amma mən

sənin izahatını rəsmiləşdirməli, onu digərlərinin ifadələri ilə müqayisə etməli və materialları sonrakı araşdırma üçün təqdim etməliyəm. Yoxlamanın sonunda hansı nəticəyə gəlinəcəyini indidən deyə bilmərəm.

— Məni cəzalandıracaqlar? — Banu rəngi ağararaq soruşdu.

Müstəntiq ona verə bilməyəcəyi vədlərlə təsəlli verməyə çalışmadı.

— Hazırda hansı qərarın qəbul ediləcəyini əvvəlcədən deyə bilmərəm. Bu, müəyyənləşdiriləcək hallardan və araşdırmanın sonrakı gedişindən asılıdır. Amma həqiqəti gizlətmək səhv olardı. Baş verənlərin nə qədər ciddi olduğunu anlamalısan.

Banu yenidən gözlərini yerə dikdi.

— Başa düşürəm.

— Söhbətimizi bitirməzdən əvvəl daha bir məsələni dəqiqləşdirmək istəyirəm. Ayaqqabıları ağacda qoyub gedəndə sizdən kimsə Səvilə onları harada axtarmalı olduğunu demişdi?

Qız fikrə getdi.

— Xeyr. Biz artıq getmişdik.

— Yaxşı. Əgər sonradan hadisələrin yenidən canlandırılmasına kömək edə biləcək hansısa təfərrüatı xatırlasan, mütləq xəbər ver.

Müstəntiq yenidən sənədlərinə qayıtdı. Banu yavaşca stuldan qalxdı. Ona elə gəlirdi ki, bu otaqda bir neçə saat oturub.

Qapıya çatanda dayandı və arxaya çevrildi.

— Gedə bilərəm?

— Bəli. Bu günəlik kifayətdir.

Banu dəhlizə çıxdı. Arxasındakı qapı astaca örtüldü və müəllimlərin boğuq səslərini, kağızların xışıltısını kəsdi.

O, bir neçə addım atıb dayandı və soyuq divara söykəndi. Suallar bitmişdi, amma ürəyi yüngülləşməmişdi. Dəhlizin sükutunda müəllimlər otağında dediyi sözlər daha aydın səslənirdi.

Mən Səvilin ölməsini istəmirdim.

Banu gözlərini yumdu. O, həqiqətən də Səvilin ölümünü istəməmişdi. Amma nədənsə bu həqiqət artıq ona bəraət qazandırmırdı.

Müstəntiq bir müddət də masanın arxasında qalaraq qeydləri nəzərdən keçirdi. Vərəqlərdə dörd şagirdin izahatı qeydə alınmışdı. İndi onları müqayisə etmək, etibarlı məlumatları ziddiyyətli məqamlardan ayırmaq və hadisələrin ardıcıllığını bərpa etmək lazım idi.

Nərgiz. Leyla. Elvin. Banu.

Dördü də ayaqqabılarla bağlı zarafatda iştirak etdiklərini etiraf etmişdilər. Baxmayaraq ki, danışdıqları təfərrüatların hələ də yoxlanılmasına ehtiyac vardı, qadını bir sual narahat etməkdə davam edirdi.

Ayaqqabıları gizlətməyi ilk kim təklif etmişdi? Onları ağacda qoymaq qərarını kim vermişdi? Onlardan kimsə Səvilin ayaqqabıları götürmək üçün ağaca çıxa biləcəyini əvvəlcədən düşünmüşdümü?

Bu sualların cavabından yalnız hadisələrin necə cərəyan etməsi deyil, həm də yeniyetmələrin hər birinin öz hərəkətinin

mümkün nəticələrini nə dərəcədə dərk etməsi asılı idi.

Müstəntiq qeydlərinə bir daha nəzər saldı, sonra stulun söykənəcəyinə arxalanaraq pəncərədən bayıra baxdı. Məktəbin həyəti getdikcə boşalırdı. Yalnız bir neçə şagird darvazanın yanında dayanıb evə getməyə tələsmirdi.

Qadın ağır-ağır nəfəs aldı.

— Hamısı iştirak etdiklərini etiraf edir, — deyə astadan öz-özünə söyləndi. — Amma ayaqqabıları ağacda gizlətməyi ilk kim təklif edib? Onlardan heç olmasa biri Səvilin onların arxasınca ağaca çıxa biləcəyini düşünübmü?

Hələlik bu sualların cavabı yox idi.

Müstəntiq isə anlayırdı ki, bu cavablar olmadan baş verənlərin tam mənzərəsini yaratmaq mümkün olmayacaq.

Yeddinci fəsil

Banu evə tək qayıdırdı.

Yavaş-yavaş addımlayırdı, halbuki daxilindəki narahatlıq onu tezliklə tanış qapıdan içəri girməyə, otağına çəkilib qapını bağlamağa və özü ilə baş-başa qalmağa tələsdirirdi. Artıq heç kimin suallarına cavab vermək, yad baxışları üzərində hiss etmək və ətrafında baş verənləri hələ də anladığını göstərməyə çalışmaq istəmirdi.

Şəhər öz adi həyatı ilə yaşayırdı. Küçədən maşınlar ötüb-keçir, kiçik bir mağazanın qarşısında qadınlar söhbətləşir, açıq pəncərədən uşaqların gülüşü eşidilirdi. Kimi işdən sonra evə tələsir, kimi axşam yeməyi üçün çörək seçir, dalanların birində isə oğlan uşaqları yoldan keçənlərə fikir vermədən top qovurdular.

Başqaları üçün heç nə dəyişməmişdi.

Yalnız Banunun dünyası sanki öz əvvəlki yerindən sürüşüb düşmüşdü.

O, müstəntiqlə söhbətini və cəmi bir neçə saat əvvəl çətinliklə cavablandırdığı sualları dönə-dönə xatırlayırdı.

Siz ona zərər vermək istəyirdiniz?

Onda həqiqəti demişdi: onlar Səvili öldürmək niyyətində deyildilər, onun ölümünü arzulamırdılar və qurduqları oyunun necə nəticələnəcəyini təsəvvür belə etmirdilər.

Bəs indi niyə ürəyi bu qədər sıxılırdı?

Banu özünü inandırmağa çalışırdı ki, hər şey təsadüfən baş verib, heç kim belə bir bədbəxtliyin olacağını əvvəlcədən görə bilməzdi və onlar sadəcə gülmək istəmişdilər, əslində isə dəhşətli bir iş görmək niyyətində olmamışdılar.

Onlar sadəcə ayaqqabıları götürmüşdülər.

Sadəcə gizlətmişdilər.

Sadəcə oradan uzaqlaşmışdılar.

«Sadəcə» sözü beynində dönə-dönə təkrarlanırdı. Sanki bu söz baş verənləri bir qədər də olsa yüngülləşdirə bilərdi. Lakin hər dəfə onu təkrarladıqca söz daha da saxta səslənirdi. Banu bu sözün arxasında təkcə öz hərəkətini deyil, dünənə qədər olduğu qızı da gizlətməyə çalışırdı.

Kaş biləydim...

Əgər o, heç olmasa bir anlıq gələcəyə baxa bilsəydi, bu oyunda iştirak etməyə heç vaxt razı olmazdı. Başqaları ilə birlikdə gülməz, Səvilin yanına əvvəlki özündənrazı tərzdə yaxınlaşmaz, onun nə hiss etdiyini düşünmədən hərəkət etməzdi.

Amma keçmişi dəyişmək mümkün deyildi. Ən səmimi sözlər belə Səvili yenidən həyata qaytara bilməzdi.

Evə çatmasına bir neçə dəqiqə qalırdı. Banu birdən düşündü ki, bəlkə də, valideynləri hələ heç nədən xəbər tutmayıblar. Müstəntiq onlarla əlaqə saxlamağa macal tapmamış ola bilərdi. Onda Banunun mənzilə girib anasına sarılmaq, yorulduğunu söyləmək və bir müddət evin qayğıları, axşam yeməyi, sabah üçün qurulan planlarla dolu tanış dünyasına sığınmaq imkanı qalardı.

Bununla belə, Banu artıq hiss edirdi ki, başqalarının onun daxilində nələrin dəyişdiyindən hələ xəbərsiz olması əvvəlki həyatının geri qayıdacağı demək deyil.

Binanın girişində dayandı, dərindən nəfəs aldı və içəri girdi.

Öz mərtəbəsinə qalxanda tanış qapının qarşısında addımlarını yavaşıtdı. Bir neçə saniyə qapıya baxaraq özünü toplamağa çalışdı, sonra zəngin düyməsini basdı.

Qapı az qala dərhal açıldı.

Qarşısında anası dayanmışdı.

O, qızına diqqətlə baxdı. Sanki Banunun üz ifadəsindən nəsə anlamağa çalışırdı, amma heç nə soruşmadı.

Banu da susurdu.

Anasının gözlərində nə qəzəb, nə də açıq bir məzəmmət vardı. Yalnız gizlətməyə çalışdığı narahatlıq və Banunun ürəyini sıxan qəribə bir kədər görünürdü.

— Salam, — Banu astadan dilləndi.

— Salam, qızım, — anası cavab verdi.

Anası bir qədər kənara çəkilib ona yol verdi. Sanki əlini qızına uzatmaq istəyirdi, amma son anda fikrindən daşındı.

Banu ayaqqabılarını çıxarıb dəhlizdən keçdi və birbaşa otağına yönəldi.

— Banu... — anası astadan səsləndi.

Qız dayandı, amma arxaya çevrilmədi.

— Çox yorulmuşam, ana. Bir az uzana bilərəm?

Onun səsində elə bir acizlik vardı ki, anası təkid etmədi.

— Əlbəttə. Dincəl.

Banu otağına girib qapını astaca örtdü.

Anası dəhlizdə tək qaldı. Onun ardınca otağa girmək, qızını qucaqlamaq və hər şeyi sakitcə soruşmaq istəyirdi: Banu bu dəhşətli hadisəyə necə qarışmışdı və indi özünü necə hiss edirdi?

Amma qızı çox yorğun görünürdü. Ana ehtiyatsızlıqla deyilmiş bir sözün onu daha da qapalı edəcəyindən qorxurdu.

O, necə davranacağını bilmirdi: Banunu rahat buraxmalı, yoxsa aralarında susqunluq divarı ucalmamış onunla mütləq danışmalı idi?

Otaqda Banu paltarını dəyişdi, yatağının örtüyünü düzəltdi və pərdələri belə çəkmədən çarpayıya uzandı. Pəncərədən hələ gündüz işığı süzülürdü. Günəş şüaları döşəməni yarıb keçir, yazı masasının üstünə düşür və bir neçə gün əvvəl orada açıq qoyulmuş kitabı işıqlandırırdı.

Adətən, bu vaxt o, artıq axşam üçün planlar qurur, rəfiqələri ilə yazışır və ya geyinəcəyi paltarı seçirdi. İndi isə heç nə etmək istəmirdi. Hətta yastığının yanında duran telefonu belə ona lazımsız görünürdü.

Banu gözlərini yumub xatirələri qovmağa çalışdı. Amma gözləri önündə yenidən Səvilin üzü canlandı. Ardınca ağacın budaqları, başqalarının təbəssümləri və indi ona yad, xoşagəlməz görünən öz gülüşü peyda oldu.

O, üzünü yastığa sıxdı. Heç olmasa bir müddətlik hər şeyi unutmaq istəyirdi.

Yorğunluq yavaş-yavaş üstün gəldi. Fikirləri səngidi, narahatlığı bir qədər azaldı və az sonra Banu pəncərədən süzülən

gündüz işığının necə solduğunu hiss etmədən yuxuya getdi.

Yuxusunda yenidən məktəbdə idi.

Amma bu, onun tanıdığı məktəb deyildi. Hər şey daha işıqlı, daha geniş və daha mehriban görünürdü. Günəş şüaları döşəmənin üzərinə enli qızılı zolaqlar salmışdı.

Banu partada oturmuşdu. Özü də çox balaca idi; nazik uşaq barmaqları, dağınıq saçları vardı. Qarşısında rəngli yapışqan şəkillər, parıltılı boya qabları, müxtəlif rəngli karandaşlar və Səvillə birlikdə nağıl qalası düzəltdikləri qalın karton parçası vardı.

Səvil yanında əyləşmişdi. Əl işinin üzərinə əyilərək kağızdan düzəltdikləri iki qülləyə diqqətlə baxırdı.

— Yox, bura mütləq bir az da qızılı yapışqan şəkil əlavə etməliyik! — deyə o, qətiyyətlə bildirdi.

— Onsuz da həddindən artıq çoxdur, — Banu etiraz edib parıltı qabını partanın kənarından uzaqlaşdırmağa çalışdı.

— Qalalar heç vaxt həddindən artıq parıltılı olmur.

— Olur. Sadəcə sən bunu bilmirsən.

— Yalandır!

Səvil gülməyə başladı. Banu da özünü saxlaya bilməyib qəhqəhə çəkdi.

Onlar eyni anda bir yapışqan şəkilə əl uzatdılar. Barmaqları toqquşdu və qızlar mübahisələrini tamamilə unudaraq yenidən gülüşdülər.

Banu Səvilə baxır və daxilində qeyri-adi bir yüngüllük hiss edirdi. Ona elə gəlirdi ki, bu, həmişə belə davam edəcək: onlar

bir partada oturacaq, oyunlar fikirləşəcək, xırda şeylər üstündə mübahisə edəcək və bir neçə dəqiqədən sonra kimin haqsız olduğunu düşünmədən barışacaqlar.

Səvil əl-qolunu oynadaraq nəsə həvəslə danışırdı. Banu isə gülümsəyərək onu dinləyirdi, halbuki qızın nədən danışdığını demək olar ki, anlamırdı.

Birdən Səvil susdu.

Üzündəki təbəssüm yox oldu.

— Səvil? — Banu səsləndi.

Qız cavab vermədi.

Banu nə baş verdiyini soruşmaq üçün başını çevirdi, amma yanındakı yer boş idi.

— Səvil?

Partanın üstündə yarımçıq qalmış əl işi, yanında isə açıq parıltı qabları və bir neçə qızılı yapışqan şəkil qalmışdı. Qalan hər şey əvvəlki kimi idi, amma Səvil heç yerdə görünmürdü.

Banu partanın altına baxdı, arxaya çevrildi, sonra ayağa qalxıb sinifdən çıxdı.

Dəhliz yadında qaldığından daha uzun idi. Divarlar boyunca tanış qapılar uzanırdı, amma onların hər birinin arxasında dərin bir sükut hökm sürürdü.

— Səvil!

Onun səsi dəhliz boyu yayıldı və uzaqlarda itib-batdı.

Banu birinci qapını açdı.

Boş sinif.

İkincisini açdı.

Heç kim yox idi.

O, addımlarını sürətləndirərək bir-bir sinif otaqlarına boylandı. Hər saniyə keçdikcə nəyinsə qaydasında olmadığı hissi daha da güclənirdi.

Bir az əvvəl işıq və uşaq səsləri ilə dolu olan məktəb indi tamam dəyişmişdi. Divarlar bozarmış, pəncərələr qaralmış, hətta ayaqlarının altındakı döşəmə belə yad görünməyə başlamışdı.

— Səvil, bəsdir! Bu, artıq gülməli deyil!

Banu özü də niyə belə dediyini anlamırdı. Səsində qıcıq vardı, amma onun arxasında hələ etiraf etmək istəmədiyi bir qorxu gizlənirdi.

Cavab gəlmədi.

Birdən haradansa çöldən quşların zərif cəh-cəhi eşidildi.

Səs bir daha təkrarlandı. İncə və astaca gələn bu cəh-cəh sanki pəncərənin arxasından kimisə çağırırdı.

Ağacın nazik budağında balaca bir quş oturmuşdu. Lələkləri yumşaq boz rəngdə parıldayır, tünd və parlaq gözləri isə birbaşa Banunu süzürdü.

Quş ondan qorxmurdu, uçmağa da cəhd etmirdi.

Sadəcə budaqda oturmuş, başını bir qədər yana əyərək gözləyirdi.

— Səvili görməmisən? — Banu pıçıldadı.

Bu sual gülünc səslənirdi. Banu özü də quşa niyə müraciət etdiyini anlamırdı. Amma bu sözləri deyən kimi balaca canlı ilə arasında qəribə, izaholunmaz bir bağlılıq hiss etdi. Sanki onların

arasında hələ dərk edə bilmədiyi gizli bir məna vardı.

Banu istər-istəməz əlini ona tərəf uzatdı.

Quşa daha yaxından baxmaq, onun niyə uçmadığını və baxışlarının onda nə üçün belə bir narahatlıq yaratdığını anlamaq istəyirdi.

Banu boş dəhlizə nəzər saldı. İndi ona elə gəlirdi ki, Səvili burada axtarmaq lazım deyil. Bunun səbəbini izah edə bilməsə də, daxilindəki əminlik getdikcə artırdı.

Çöldən sərin meh əsdi. Budaq yüngülcə yelləndi və quş bir qədər irəliyə qondu. Sanki Banunu arxasınca gəlməyə dəvət edirdi.

Banu təhlükə barədə düşünmürdü, çölə niyə çıxmaq istədiyini də özündən soruşmurdu. Bütün diqqəti ona anlaşılmaz bir ciddiyyətlə baxan quşa yönəlmişdi.

Qız ona tərəf uzandı. Nəyin bahasına olursa-olsun, yaxınlaşmalı olduğunu hiss edirdi. Əks halda vacib bir şeyi əldən verəcəkdi, hərçənd bunun nə olduğunu özü də bilmirdi.

O, pəncərənin çərçivəsindən yapışmağa çalışdı, amma barmaqları hamar səthdən sürüşdü.

Banu qəfil çarpayıda oturdu və çarəsizcə nəfəs almağa başladı.

Bir neçə saniyə harada olduğunu anlaya bilmədi. Gözlərinin önündə hələ də qaranlıq pəncərə boşluğu dayanmışdı, qulaqlarında isə qorxudan qopmuş bir qışqırıq səslənirdi. Sanki bu qışqırıq ona deyil, yuxusundakı balaca qıza məxsus idi.

Ürəyi sürətlə döyünür, saçları alnına yapışır, barmaqları isə

yorğanın kənarını var gücü ilə sıxırdı.

Qız yavaşca nəfəs verdi və ovucunu üzündə gəzdirdi. Özünü inandırmaq istəyirdi ki, bu, sadəcə mənasız bir yuxu idi və bir neçə dəqiqədən sonra əksər yuxular kimi onu da unudacaq.

Amma onu quşa tərəf çəkən qəribə hiss hələ də keçməmişdi.

Artıq qalxıb məktəbə getmək vaxtı idi.

Yuyunmaq, geyinmək, dərslikləri çantaya yığmaq — hər gün etdiyi adi işlər.

Banu səhər hazırlıqlarına başını qataraq sürətlə, az qala mexaniki şəkildə hərəkət edirdi. Həmişəki kimi güzgünün qarşısında dayanmadı, geyimini uzun-uzadı seçmədi, hətta çantasına hər şeyi qoyub-qoymadığını yoxlamağı da unutdu.

Pəncərənin o tərəfində, ağacın budağında bir quş oturmuşdu.

Balaca, boz rəngli, ən adi şəhər quşlarından biri idi. Yəqin ki, uçub getməzdən əvvəl təsadüfən budağa qonmuşdu.

Bununla belə, Banu gözlərini ondan çəkə bilmirdi.

— Banu, səhər yeməyi yeyəcəksən? — anasının səsi mətbəxdən eşidildi.

Qız elə diksindi ki, sanki qadağan olunmuş bir iş üstündə yaxalanmışdı. Tələsik çantasını götürdü.

— Yox, ana! Gecikirəm!

Otaqdan çıxıb qapıya tərəf yönəldi. Mətbəxdə anası artıq masanın yanında dayanmışdı. O, nəsə demək istəyirdi, amma qızı tələsik ayaqqabılarını geyinib qapının dəstəyinə uzandı.

— Banu, heç olmasa bir dəqiqə gözlə. Dünən sən hələ...

— Ana, xahiş edirəm, indi yox. Doğrudan da gecikirəm.

Onun səsində qıcıq vardı, amma bu qıcıqlığın arxasında çaşqınlıq gizlənirdi. Banu nə yuxusu haqqında danışmaq, nə müstəntiqlə söhbəti xatırlamaq, nə də yenidən Səvili düşünmək istəyirdi. Ona elə gəlirdi ki, bircə dəqiqə ləngisə, qaçmağa çalışdığı fikirlər elə buradaca, dəhlizdə ona çatacaq.

— Yaxşı, — anası sakitcə cavab verdi. — Sadəcə, özündən muğayat ol.

— Günün xoş keçsin, qızım.

Ana masanın yanında qalıb qızının uzaqlaşan addımlarını dinlədi. Ümid edirdi ki, zaman keçdikcə Banu sakitləşəcək və özü danışmaq istəyəcək. Amma narahatlığı onu tərk etmirdi. Son bir sutka ərzində qızı sanki ailəsindən uzaqlaşmışdı və ana əvvəlki yaxınlığı necə qaytaracağını bilmirdi.

Bu vaxt Banu çantasını böyrünə möhkəm sıxaraq pilləkənlərlə sürətlə aşağı düşürdü. Küçə onu həmişəki səs-küyü, sərin havası və öz işinin ardınca tələsən insanlarla qarşıladı.

O, hələ yuxusunda quşun ardınca getməyə niyə belə can atdığını, hətta oyaq vaxtı da bu qarşılaşmanın təsadüfi olmadığı hissindən niyə qurtula bilmədiyini anlamırdı.

O, hələ bilmirdi ki, Səvilin ölümündən sonra məktəb onun üçün heç vaxt əvvəlki kimi olmayacaq. Keçmiş yalnız xatirələrdə geri qayıtmır. Bəzən o, qəribə yuxulara çevrilərək insanı üz çevirməyə çalışdığı həqiqətlə üz-üzə qoyur.

Səkkizinci fəsil

Səvilin ölümündən bir neçə gün sonra sinif rəhbəri dərslər bitdikdən sonra şagirdlərdən sinifdə qalmağı xahiş etdi.

Uşaqlar müəllim masasının ətrafına toplaşanda o, sanki sözlərini ölçüb-biçirmiş kimi qısa müddət susdu, sonra asta, lakin qətiyyətli səslə danışmağa başladı:

— Bu gün Səvilin evinə gedəcəyik. Onun ailəsi indi çox ağır günlər yaşayır. Bəlkə də, bizim gəlişimiz yaxınlarına az da olsa təsəlli verər. Sizdən xahiş edirəm, özünüzü təmkinli aparın, səs-küy salmayın və unutmayın: biz baş verənləri müzakirə etməyə deyil, onlara başsağlığı verməyə gedirik.

Heç kim etiraz etmədi.

Banu sinif yoldaşlarının arasında dayanmış, gözlərini yerə dikmişdi. O, gec-tez Səvilin ailəsi ilə qarşılaşmalı olacaqlarını anlayırdı, amma son ana qədər bu görüşün o qədər də tez baş verməyəcəyinə ümid etmişdi. İndi isə qarşıdakı ziyarət haqqında düşünmək belə ürəyini sıxırdı.

Nərgiz yaxınlıqda dayanmışdı və heç kimlə göz-gözə gəlməməyə çalışırdı. Leyla susurdu. Adətən zarafat etmək fürsətini əldən verməyən Elvin isə bu dəfə qeyri-adi dərəcədə ciddi görünürdü. Müstəntiqlə söhbətdən sonra uşaqların arasında sanki görünməz bir divar ucalmışdı. Onlar hələ də eyni sinifdə oturur, bir-birlərinin səslərini eşidirdilər, amma əvvəlki rahatlıq və səmimiyyət artıq yox idi.

Heç kim hər birinin içində rahatlıq verməyən məsələ haqqında ilk söz açmağa cəsarət etmirdi: ayaqqabılar, ağac və Səvil haqqında.

Ayaqqabılar.

Ağac.

Səvil.

Bu xatirələr hər birinin arxasınca düşmüşdü. Görünür, hər kəs onlarla özünəməxsus şəkildə mübarizə aparmağa çalışırdı.

— Yaxşı, gedək, — deyə sinif rəhbəri dilləndi.

Uşaqlar səssizcə qapıya tərəf yönəldilər.

Səvilin evi gur küçədən bir qədər aralıda, hərəkət etdikcə zəif cırıltı ilə açılıb-bağlanan, düzgün örtülməyən alçaq darvazanın arxasında yerləşirdi. Kiçik, köhnə ev həyətin dərinliyində dayanmışdı. Fasadı çoxdan öz ilkin rəngini itirmiş, bəzi yerlərdə suvağı tökülmüşdü. Girişin yanında divara söykənmiş bir neçə taxta parçası və lazımsız əşyalar vardı.

Banu addımlarını yavaşıtdı.

O, indiyədək burada olmamışdı. Düzünü desək, Səvilin harada yaşadığı barədə heç düşünməmişdi. Banu sinif yoldaşlarının dərsdən sonra valideynlərinin, axşam yeməyinin və gündəlik qayğıların gözlədiyi adi mənzillərə, yaxud evlərə qayıtdıqlarını düşünməyə alışmışdı. Bəzi uşaqların ondan daha sadə şəraitdə yaşadığını bilirdi, amma onların həyat şəraitinin nə dərəcədə fərqlənə biləcəyini heç vaxt təsəvvür etməyə çalışmamışdı.

İndi isə yad bir darvazanın qarşısında dayanmışdı və nədənsə

içəri girməyə qorxurdu.

— Uşaqlar, zəhmət olmasa, içəri keçin, — deyə sinif rəhbəri asta səslə xatırlatdı.

Banu da digərlərinin ardınca həyətə daxil oldu.

Evin içi darısqal idi. Dar dəhliz kiçik bir otağa açılırdı. Divarların boyunca köhnə mebellər düzülmüşdü. Döşəmənin taxtaları uzun müddət istifadə olunmaqdan qaralmış və yeyilib hamarlanmışdı. Solmuş divar kağızları bəzi yerlərdə divardan qopmuşdu. Sadə masanın üstündə səliqə ilə sərilmiş süfrə, yanında isə qapıları köhnəlib sürtülmüş bir şkaf vardı.

Ev təmiz idi, amma şəraitin nə qədər sadə olduğunu görməmək mümkün deyildi.

Banu istər-istəməz ətrafına nəzər saldı. Mətbəxdə köhnə bir plitə, bir neçə qazan və balaca bir çanaq gördü. Burada onun öyrəşdiyi genişlik, müasir məişət texnikası və rahatlıqlar yox idi. Uşaqlıqdan bəri adi qəbul etdiyi şeylərin heç biri gözə dəymirdi.

O, öz mənzilini xatırladı: geniş mətbəxi, rahat hamam otağı, isti suyu, yumşaq dəsmalları, paltarlarla dolu şkafları və hər gün qiymətini, yaxud bunlar olmadan yaşamağın necə çətin olduğunu düşünmədən istifadə etdiyi saysız-hesabsız əşyaları.

Bütün bunlar ona o qədər təbii görünürdü ki, heç vaxt sahib olduqlarını xüsusi bir nemət kimi qiymətləndirməmişdi.

Görəsən, Səvil burada necə yaşayırdı?

Bu fikir qəfil ağlına gəldi və Banu elə həmin sualı öz-özünə verdiyinə görə utandı. Sanki yoxsulluq ağlasığmaz bir şey imiş kimi təəccüblənirdi. Halbuki bu ev Səvilin bütün tanış dünyası

idi.

Banu əvvəllər heç vaxt bu barədə düşünmədiyinə görə özünü daha da pis hiss etdi.

Səvil sinifdə onların yanında oturur, məktəbli forması geyinir, lövhə qarşısında cavab verir, yoxlama işləri yazır, ev tapşırıqlarını yerinə yetirirdi. Zarafatlara gülür, danışmaq istəməyəndə susurdu. Banu üçün o, sadəcə sinif yoldaşı idi — gözünün qarşısında olmadığı müddətdə varlığını belə hiss etmədiyi bir insan.

Bütün bu müddət ərzində isə Səvil hər gün dərsdən sonra məhz buraya qayıdırdı.

Hətta ən adi şeylərin belə zəhmət tələb etdiyi, Banunun öyrəşdiyi rahatlıqların əlçatmaz olduğu bu kiçik, köhnə evə.

Qız baxışlarını yayındırdı. Birdən ona aydın oldu ki, Səvil haqqında sadəcə az şey bilmirmiş. O, heç vaxt bu qızı həqiqətən tanımağa çalışmamışdı.

Qonşu otaqdan asta bir səs eşidildi:

— Keçin, uşaqlar. Buyurun, əyləşin.

Səvilin anası qapının ağzında dayanmışdı.

Qadın çox yorğun görünürdü. Üzü çökmüş, gözləri ağlamaqdan qızarmışdı. Hərəkətləri ağır idi, sanki ən adi işləri görmək belə ondan güc tələb edirdi. Bununla belə, özünü ələ almağa çalışır və qonaqları nəzakətlə qarşılayırdı. Bəlkə də, bu nəzakət ona artıq hər şeyin itki ilə bağlı olduğu evdə heç olmasa bir qədər əvvəlki qaydanı qoruyub saxlamağa kömək edirdi.

— Sizə dərin hüznlə başsağlığı veririk, — deyə sinif rəhbəri

qadına yaxınlaşaraq bildirdi. — Dərdinizə şərikik. Səvil bizim şagirdimiz idi və onun faciəli ölümü bütün sinif üçün dəhşətli bir sarsıntı oldu.

Səvilin anası göz yaşlarını saxlamağa çalışaraq başını tərpətdi.

— Gəldiyiniz üçün sağ olun.

O, hamını otağa dəvət etdi.

Uşaqlar divar boyunca və kiçik masanın ətrafındakı stullarda əyləşdilər. Bir müddət heç kim danışmağa cəsarət etmədi. Sükutu ilk olaraq sinif rəhbəri pozdu. O, bir daha başsağlığı verərək məktəbin bir şagirdini itirməsinin nə qədər ağır olduğunu söylədi.

Sonra bəzi sinif yoldaşları da danışmağa başladılar. Dedikləri sözlər qısa, ehtiyatlı, bəzən isə yöndəmsiz səslənirdi. Banu isə bircə kəlmə belə deyə bilmirdi.

O, əllərinə baxır, Səvilin anasına nə söyləyə biləcəyini düşünürdü.

Məni bağışlayın.

Bəs bu sözləri necə söyləmək olardı? O, konkret olaraq nəyə görə üzr istəməli idi?

Hamı ilə birlikdə o zarafatda iştirak etdiyinə görəmi? O vaxt zərərsiz görünən gülüşlərə görəmi? Dostlarını dayandırmadığına və onların fikirləşdikləri oyunun nə qədər qəddar ola biləcəyini düşünmədiyinə görəmi? Yoxsa Səvilin həyatı ilə heç vaxt maraqlanmadığına, yalnız artıq heç nəyi dəyişmək mümkün olmayanda onun nə hiss etdiyini ilk dəfə təsəvvür etməyə çalışdığına görəmi?

Banu cavab tapa bilmirdi.

O, ağzını açan kimi etirafın dilindən qaçacağından qorxurdu. Amma Səvilin anası ilə göz-gözə gəlmək və qadının baxışlarında Banuya ünvanlanmış, cavab verə bilməyəcəyi bir sual görmək daha dəhşətli idi.

Bir qədər sonra Səvilin anası ayağa qalxıb qonşu otağa keçdi. Az sonra əlində sinidə bir neçə kiçik stəkan çayla geri döndü.

— Heç olmasa, bir az çay için, uşaqlar, — dedi. — Məktəbdən gəlmisiniz, yəqin ki, hələ heç nə yeməmisiniz.

O, heç kəsi yaddan çıxarmamağa çalışaraq stəkanları otaqdakılara payladı və birini Banunun qarşısına qoydu.

— Sağ olun, — deyə qız asta səslə dilləndi.

O, çaya baxdı, amma stəkana toxunmadı.

— Nəsə olub? — deyə Səvilin anası bunu görüb soruşdu.

— Yox. Sadəcə, istəmirəm.

— Bəlkə, yenə də içəsən? Çay istidir, özünü bir az yaxşı hiss edərsən.

Banu başını buladı.

— Sağ olun. Doğrudan da, istəmirəm.

Qadın israr etmədi və digər qonaqların yanına keçdi.

Banu gözlərini stəkandan çəkmirdi. Öz acizliyindən utanırdı. Səvilin anası özü təsəlli tapmağa möhtac olduğu halda yad uşaqlara qayğı göstərirdi. Halbuki nə çay, nə də ən xoş sözlər onun yaşadığı dərdi yüngülləşdirə bilməzdi.

Bir neçə dəqiqə sonra qadın sinif rəhbərinin yaxınlığında əyləşdi. Otaqdakılara nəzər saldı və bir anlıq üzündəki ifadə

yumşaldı.

— Siz hamınız bir yerdə oxuyurdunuz, eləmi? — deyə soruşdu.

— Bəli, — müəllimə cavab verdi. — Birinci sinifdən.

Səvilin anası yavaşca başını tərpətdi.

— O, məktəbdən çox danışardı.

Banu başını qaldırdı.

— Bizdən? — deyə özü də gözləmədən soruşdu.

Qadın ona baxdı.

— Bəli. Sinifdən, dərslərdən, aranızda baş verənlərdən. Bəzən evə gələn kimi hər şeyi birnəfəsə danışmağa başlayırdı. Mən heç onun haradan başladığını anlamağa macal tapmırdım.

Qadının üzündə zəif bir təbəssüm yarandı, amma az sonra yox oldu.

— Deyirdi ki, sinifiniz yaxşıdır.

Banunun ürəyi ağrıdan sıxıldı.

Yaxşı sinif.

Sanki bu sözlər məhz ona ünvanlanmışdı. Banu gözlərini aşağı dikdi.

— Səvil məktəbi çox sevirdi, — qadın sözünə davam etdi. — Evdə çətinliklərimiz olanda belə, dərsə getməyə çalışırdı. Bəzən ona deyirdim: «Bu gün evdə qal, bir az dincəl, qızım». O isə cavab verirdi: «Yox, ana, dərsdən qalmaq istəmirəm. Birdən maraqlı bir şey olar, xəbərim olmaz».

Qadın bir qədər susdu və otağa yenidən sükut çökdü.

— Həmişə yaxşı oxumağa çalışırdı. Nəyəsə nail olanda

çox sevinirdi, lap kiçik bir şey olsa belə. Gözəl bir əl işi hazırlaya bildiyindən, yaxud müəllimənin işini tərifləyindən bütün axşam danışa bilərdi.

Banu ətrafında baş verənləri hiss etməyi dayandırdı.

Gözlərinin önündə rəngbərəng yapışqan şəkillər, parıltılar və Səvil ilə birlikdə düzəltdikləri kartondan qəsr canlandı.

Yuxusunda onlar balaca idilər. Səvil gülür, qızılı rəngli yapışqan şəkillərə görə onunla mübahisə edir, Banunun uzandığı bəzəyi götürməyə çalışırdı.

Bu, sadəcə bir yuxu idi.

Amma indi həmin yuxu qəribə dərəcədə yaxın, az qala gerçək bir xatirə kimi görünürdü. Sanki Banu əvvəllər fərqinə varmadığı nəyisə xatırlayırdı. O düşündü ki, bəlkə də, Səvil doğrudan da sadə şeyləri sevirdi, əl işlərinə sevinir, kiçik şeylərə gülür, adi məktəb günlərini belə qiymətli xatirə kimi yaddaşında saxlayırdı.

Banu isə heç vaxt bunları öyrənməyə çalışmamışdı.

Səvilin anası cibindən dəsmal çıxarıb gözlərini ehtiyatla sildi.

— Mən yalnız bir şeyi anlaya bilmirəm, — deyə uzun sükutdan sonra dilləndi.

Sinif rəhbəri ona tərəf döndü, amma sözünü kəsmədi.

Qadın əllərini dizlərinin üstünə qoyub qarşısındakı boşluğa baxdı. Sanki qonaqlara deyil, öz-özünə müraciət edirdi.

— Niyə bu, mənim balamın başına gəldi? O, nə etmişdi ki? Axı heç kimə pislik arzulamırdı.

Səsi titrədi.

— O, sadəcə yaşamaq istəyirdi. Oxumaq, böyümək, yaxşı bir iş tapmaq, mənə kömək etmək... Qarşıda onu nə qədər gözəl günlər gözləyirdi.

Son sözləri az qala pıçıltı ilə söylədi.

— Mən elə bilirdim ki, hələ çox vaxtımız var.

Otaqda heç kim tərpənmədi.

Banunun nəfəsi daraldı. Qadının hər sözü sanki birbaşa ona ünvanlanır, etiraf etməkdən qorxduğu həqiqəti üzə çıxarırdı.

Səvil həqiqətən yaşamaq istəyirdi.

O, oxumaq, gələcəyi haqqında planlar qurmaq, kiçik şeylərə sevinmək, evə qayıdıb anasına məktəbdə baş verənləri danışmaq istəyirdi. Onun bir gələcəyi vardı. Banu isə başqaları ilə birlikdə güləndə, bir insanın alçaldılmasını əyləncə hesab edəndə bunu heç düşünməmişdi.

İndi Səvilin artıq gələcəyi yox idi.

Banu yerində otura bilmirdi. Hava ağırlaşmış, divarlar sanki bir-birinə yaxınlaşmışdı. Ona elə gəlirdi ki, Səvilin anası indicə birbaşa ona baxacaq və nəzərlərini digərlərindən daha uzun müddət onun üzərində saxlayacaq.

Banu qəfil ayağa qalxdı.

Bir neçə nəfər ona tərəf çevrildi.

— Bağışlayın, mən getməliyəm, — deyə heç kimə baxmadan söylədi.

Səvilin anası təəccüblə başını qaldırdı.

— Artıq gedirsən, qızım?

Banu başını tərpətdi.

— Bəli. Evə getməliyəm.

O, tələsik getməsini necə izah edəcəyini bilmirdi və hər hansı cavabının bəhanə kimi səslənəcəyindən qorxurdu. Buna görə də sadəcə astadan sağollaşıb çıxışa tərəf yönəldi.

— Özünü qoru, — deyə arxasınca qadının səsini eşitdi.

Bu sözlər Banu üçün az qala dözülməz idi.

O, arxaya çevrilmədi.

Darvazadan çıxanda artıq leysan yağırdı.

Göy qaralmış, küçəni boz bir pərdə bürümüşdü. Damların kənarından su axır, səki boyunca gölməçələr yaranır, bordürlərin yanından gur şırıltı ilə su süzülürdü. İri yağış damcıları üzünə çırpılır, yaxasının arasından içəri dolur, paltarını sürətlə isladırdı.

Banu darvazanın yanındakı talvarın altında dayanıb nəfəsini dərməyə çalışdı.

Bir neçə dəqiqə əvvəl Səvilin həyatını xatırladan hər əşyanın gözünə sataşdığı kiçik otaqda oturmuşdu. İndi isə yağışın və yoldan keçən maşınların səs-küyü içində, islanmış küçədə dayanmışdı.

O, pencəyinin yaxasını qaldırıb yoluna davam etdi.

O, sadəcə yaşamaq istəyirdi.

Anasının sözləri Banunun beynindən çıxmırdı.

Banu yolun fərqinə varmadan addımlayırdı. Gözlərinin önündə köhnə ev, sürtülüb köhnəlmiş mebellər, Səvilin şəkli və onun toxunmadığı çay stəkanı canlanırdı. Sonra isə anasının üzü və qızının bir daha görə bilməyəcəyi gələcəkdən danışarkən titrəyən səsi gözlərinin önünə gəlirdi.

O, sadəcə yaşamaq istəyirdi.

Banu addımlarını yeyinlətdi.

Tezliklə evə çatmaq, otağına çəkilib qapını bağlamaq və heç olmasa bir neçə saat baş verənlər haqqında düşünməmək istəyirdi. Ümid edirdi ki, tanış divarlar, yumşaq yataq və öyrəşdiyi əşyalar özünə gəlməsinə kömək edəcək. Tək qalanda sakitləşə və nəhayət, öz hisslərini anlaya biləcəkdi.

Amma xatirələr onu rahat buraxmırdı.

O, yenidən özünü digər uşaqların yanında gördü: gülüşləri, gizlədilmiş ayaqqabıları və Səvilin təhlükə ilə üzləşə biləcəyini heç düşünmədən necə rahatlıqla dağılışdıqlarını xatırladı.

Banu qızın həyatının son dəqiqələrində nələr baş verdiyini bilmirdi. Səvil ağacın üstündəki ayaqqabıları görəndə nə düşündüyünü, hündürlükdən qorxub-qorxmadığını, kimdənsə kömək istəyib-istəmədiyini bilmirdi.

Amma indi istər-istəməz onun ayaqqabıları yuxarıda görəndə nə edəcəyini düşünərək ağaca baxdığı anı təsəvvür edirdi.

Bu fikir dözülməz idi.

Yağış üzünü yuyur, göz yaşlarına qarışırdı. Banu artıq onları saxlamağa çalışmırdı. O, getdikcə daha sürətlə addımlayır, islanmış qollarına, yaxasından içəri dolan soyuq suya, yanaqlarına yapışmış yaş saç tellərinə fikir vermirdi.

Bu düşüncələrdən qaçmaq istəyirdi. Elə bilirdi ki, Səvilin evindən uzaqlaşdıqca nələrsə dəyişə bilər.

Amma nə qədər sürətlə getsə də, qadının səsi yaddaşında bir o qədər israrla səslənirdi.

O, sadəcə yaşamaq istəyirdi.

Banu hər gün məktəbdən qayıtdığı tanış küçəyə döndü. Yağış daha da güclənmiş, alaqaranlıq o qədər tez çökmüşdü ki, yoldan keçənlərin üzləri dumanlı kölgələrə bənzəyirdi. Su asfaltın üzəri ilə axır, vitrinlərin işıqlarını və avtomobillərin faralarını əks etdirirdi.

Qızın yolayrıcına nə vaxt çatdığından xəbəri olmadı.

Adətən burada dayanır, ətrafa baxır və maşınların keçməsini gözləyirdi. İndi isə bütün diqqəti xatirələrə yönəlmişdi: gözlərinin önündə köhnə otaq, Səvilin şəkli və anasının kədərli siması dayanmışdı.

Banu səkidən avtomobil yoluna addım atdı.

Elə həmin an yağışın səs-küyü arasından avtomobil mühərrikinin səsi eşidildi.

Əvvəlcə səsin haradan gəldiyini anlamadı.

Sonra qarşıda faralar parladı.

Banu başını çevirdi.

İşıq birbaşa gözlərinə vurdu. Yaş asfaltın üzərində ağ bir ləkə yayıldı və qısa bir anlıq ətrafdakı hər şey yoxa çıxdı: küçə, evlər, yağış və düşüncələri.

O, təhlükəni dərk etməyə macal tapmadan yerində donub qaldı.

Sürücü qəfil əyləci basdı. Təkərlər sürüşkən yolda ciyilti ilə səs çıxardı, maşın silkələndi, amma dayanmağa macal tapmadı.

Banu geri çəkilməyə çalışdı.

Artıq gec idi.

Boğuq bir zərbə səsi eşidildi.

Çanta əlindən sürüşüb yaş asfaltın üzərinə düşdü. Dərsliklər yola səpələndi, səhifələr yağışın altında açıldı. Dəftərlərdən biri isə bordür boyunca axan nazik su axınına düşərək asta-asta sürüklənməyə başladı.

Banu nə baş verdiyini anlamağa macal tapmadı.

Bir anlıq ona elə gəldi ki, yenidən məktəbin pəncərəsi önündə dayanıb balaca bir quşa tərəf əlini uzadır. Quş isə indicə qanad çalıb budaqların arxasında yoxa çıxacaq.

Sonra hər şey qaranlığa qərq oldu.

Doqquzuncu fəsil

Banu Səvilin evində oturmuşdu, halbuki ora necə gəlib çıxdığını və bu kiçik evin astanasını keçdiyi andan nə qədər vaxt ötüb keçdiyini xatırlamırdı.

Lakin onun burada olması heç kimdə təəccüb və ya narahatlıq doğurmurdu. Əksinə, ətrafındakı hər şey ona doğma, az qala öz evi kimi tanış gəlirdi. Sanki uzun illər burada yaşamış, nəhayət, onu çoxdan gözlədikləri yerə qayıtmışdı.

Ocaqda odunlar asta-asta çırtıldayır, otağı yumşaq bir istiliklə doldurur, divarlara qızılı işıq çalarları salırdı. Böyük bir adyala bürünmüş Banu alçaq kürsüdə oturmuş, ayaqlarını altına yığaraq kiçik fincandan isti çay içirdi. Üzünün önündə nazik buxar zolağı yüksəlir, yarıqaranlıqda əriyib yox olurdu. Ocaqdan yayılan hərarət isə üşümüş barmaqlarını xoş bir istiliklə qızdırırdı.

Pəncərənin o üzündə səhərin erkən saatları açılırdı. Şəhər hələ tam oyanmamışdı. Damların üzərində bozumsu duman asılı qalmış, günəşin ilk şüaları qırmızı kirəmitlərə ehtiyatla toxunmuşdu. Evlərin ağ divarları sanki içəridən işıq saçırdı. Banunun qarşısında küçələr, meydanlar və dar dalanlar uzanırdı. Artıq həmin yollarla balaca insan fiqurları hərəkət etməyə başlamışdı. Bu sakit mənzərəyə baxarkən Banu istər-istəməz gülümsədi.

O, özünü yaxşı hiss edirdi. Çoxdandır belə rahat və sakit olmamışdı.

Burada heç yerə tələsmək, kiməsə özünü doğrultmaq, yaxud son hadisələri əzab içində yenidən xatırlamaq lazım deyildi. Məktəb, müstəntiq, sinif yoldaşları və hər şeyi dəyişən faciə haqqında düşünməyə ehtiyac yox idi. Bu ev ona məxsus imiş kimi gəlirdi. İçindəki dinclik isə sanki nəhayət, həmişə olmalı olduğu yerə qayıtdığını söyləyirdi.

O, çayından bir qurtum da içib yenidən pəncərəyə baxdı.

Elə həmin an bir quş gördü.

Yaxınlıqdakı ağacın nazik budağında qeyri-adi dərəcədə parlaq lələkləri olan balaca bir quş oturmuşdu. Qırmızı, qızılı və mavi lələkləri günəşin ilk şüalarında parıldayır, səhər dumanının boz fonunda quş az qala nağıllardakı kimi görünürdü.

Banu maraqla gözlərini qıydı.

— Nə gözəl quşdur...

O, fincanı masanın üstünə qoydu, adyalı kənara çəkib ayağa qalxdı. Bir neçə saniyə sonra artıq pəncərənin qarşısında dayanmış, bu naməlum qonağı daha yaxından görməyə çalışırdı.

Quş qəfildən qanadlarını çırpdı. Banu onu qorxudub uçurmaqdan ehtiyat edərək yerində dondu. Lakin quş uzağa uçmadı. Yüngülcə qanad çırpıb ağacın o biri tərəfinə keçdi və taxta darvazanın üstünə qondu.

Banu gülümsədi. Quşu daha yaxından görmək istədi və bu balaca canlıya niyə belə maraq göstərdiyini heç düşünmədən qapıya tərəf yönəldi.

Həyətə çıxanda havanın evin içində göründüyündən daha sərin olduğunu hiss etdi. Uzaqdan quşların asta cəh-cəhi

eşidilirdi. Amma bütün ətrafı qəribə bir səssizlik bürümüşdü. Bu sakitliyi nə insan səsləri, nə də şəhərin adət etdiyi səs-küy pozurdu.

Banu darvazaya baxdı.

Quş artıq yox idi.

— Hara uçdun görəsən? — deyə yaxınlaşaraq astadan mızıldandı.

Darvazanın arxasında yol uzanırdı, lakin onu aydın görmək mümkün deyildi. Qarşıdakı məkan tədricən qəribə, ağımtıl bir dumanla dolurdu. Duman yerin üzəri ilə sürünür, ağacları bürüyür, getdikcə yüksələrək evləri və küçəni gizlədir, sanki kimsə şəhərin üzərinə ağır bir pərdə çəkirdi.

Banu dayandı. Cəmi bir dəqiqə əvvəl səhər aydın və sakit görünürdü. İndi isə hər şey o qədər qəfil dəyişmişdi ki, bu dumanın haradan peyda olduğunu anlaya bilmirdi.

Əslində, evə qayıtmalı, qapını bağlamalı və qəribə duman çəkilənədək gözləməli idi. Amma quş haqqında düşüncə onu rahat buraxmırdı. Banu hələ də onun hara uçduğunu bilmək istəyirdi və bu maraq getdikcə artan narahatlığından güclü çıxdı.

O, darvazanı açıb yola çıxdı.

Bir neçə addım atdı, sonra daha bir neçə addım... Qarşısındakı süd rəngli dumana diqqətlə baxırdı. Tezliklə duman o qədər sıxlaşdı ki, ən yaxın ağacları belə seçmək mümkün olmadı. Banu geri qayıtmaq üçün çevriləndə yalnız həmin an evin artıq görünmədiyini anladı.

Darvazanın olduğu tərəfə baxdı, amma arxasında da eyni

rəngsiz duman uzanırdı. Gəldiyi yol da yoxa çıxmışdı.

— Mən haradayam?.. — deyə Banu çaşqınlıqla pıçıldadı.

Tanış küçəyə çıxacağına ümid edərək irəli getdi. Lakin görmə məsafəsi getdikcə azalırdı. Duman onu hər tərəfdən əhatə etmişdi. Əvvəl sağa, sonra sola dönüb yenidən düz irəliləyəndə istiqamətini itirdiyini başa düşdü.

İndiyədək zəif hiss olunan narahatlıq tədricən bütün varlığına hakim kəsilirdi.

Birdən duman titrədi və yavaş-yavaş aralanmağa başladı.

Bir neçə addımlıqda insan silueti göründü. Əvvəlcə Banu yalnız uzun saçların və incə bədənin kölgəsini seçə bildi. Lakin naməlum qızın sifəti getdikcə aydınlaşdıqca onun ürəyi daha sürətlə döyünməyə başladı.

Bu üzü tanıyırdı.

O qədər yaxşı tanıyırdı ki, bir anlıq nəfəsi kəsildi.

Qarşısında Səvil dayanmışdı — sağ, tamamilə sağ!

Banu gözlərinə inana bilmirdi. Çaşqınlığını elə böyük sevinc bürüdü ki, az qala qıza tərəf qaçacaqdı.

— Səvil?.. Sən sağsan?

Səvil cavab vermədi. Sadəcə Banunun üzünə baxırdı. Onun donuq sifətində nə sevinc, nə təəccüb, hətta qəzəb də vardı. Yalnız insana qəribə bir vahimə gətirən anlaşılmaz sükut hiss olunurdu.

— Səvil, doğrudan da sənsən? — Banu ona tərəf bir addım ataraq yenidən soruşdu. — Bəs necə?.. Axı...

O, sözünü tamamlaya bilmədi. Kəlmələr boğazında

düyünləndi, ağlı isə baş verənləri qəbul etməkdən imtina edirdi. Banu hər şeyin dəhşətli bir səhv olduğuna, Səvilin hansısa möcüzə nəticəsində sağ qaldığına və indi yenidən əvvəlki həyatlarına qayıda biləcəklərinə inanmaq istəyirdi.

Amma Səvil susmaqda davam edirdi.

Birdən o, irəliyə bir addım atdı, sonra daha birini. Gözlərini Banuya zilləyərək yavaş, lakin qarşısıalınmaz şəkildə ona yaxınlaşırdı.

Banu geri çəkildi.

— Gözlə...

Səvil isə dayanmadı.

Banu daha bir neçə addım geri getdi və yalnız onda ayaqlarının altında artıq hamar yol olmadığını hiss etdi. Baxışlarını aşağı salanda dəhşətdən ürəyi az qala dayanacaqdı: dabanlarının arxasında uçurumun kənarı açılırdı.

Aşağıda qaranlıq duman burulub qalxırdı. Ondan da dərində, dibsiz görünən qara və hərəkətsiz su uzanırdı.

Banu başını qəfil qaldırdı.

— Səvil...

Qız artıq lap yaxınında idi. Heç nə demədən əllərini uzadıb Banunun sinəsindən itələdi.

Hər şey o qədər qəfil baş verdi ki, Banu heç qışqırmağa belə macal tapmadı. O, müvazinətini itirdi, nəyəsə ilişib qalmaq ümidi ilə əllərini havada çırpdı, amma barmaqları boşluqdan başqa heç nəyə toxunmadı. Bir anlıq elə gəldi ki, uçurumun kənarından yapışıb özünü saxlaya bilər. Lakin ayaqlarının

altındakı torpaq yox oldu və Banu aşağıya doğru uçmağa başladı.

Bədənini buz kimi soyuq deşib keçdi.

O, qışqıraraq suya qərq oldu. Qara su ağır bir pərdə kimi başının üzərində qapanaraq onu bir anda bütün dünyadan ayırdı. Banu çabalayaraq əllərini var gücü ilə hərəkət etdirdi, üzə çıxmağa çalışdı, amma su sanki onu dərinliyə çəkirdi. Nə suyun səthini, nə sahili, nə də ən kiçik işıq parıltısını görə bilirdi.

Ətrafı zülmət bürümüşdü.

Banu yuxarı dartınaraq nəfəs almağa çalışdı, amma sinəsinə hava əvəzinə yeni bir vahimə dalğası doldu. Ağciyərləriyanır, bədəni soyuğa müqavimət göstərir, gücü isə getdikcə tükənirdi. O, yenidən xilas olmağa çalışdı, lakin qolları getdikcə daha yavaş hərəkət edirdi. Gözlərinin önündə qaranlıq dairələr yaranıb yayılırdı.

Mən ölmək istəmirəm...

Bu fikir şüurunda o qədər aydın parladı ki, bir anlıq baş verən bütün dəhşəti kölgədə qoydu.

Sonra həmin fikir də yox oldu.

Qaranlıq Banunu uddu.

Üfüqə qədər uzanan qumlar yandırıcı günəşin altında qızılı rəngdə parıldayırdı. Hündür qum təpələri nəhəng dənizin donub qalmış dalğalarını xatırladaraq bir-birini əvəz edir, ətrafda nə ağac, nə yol, nə də insan məskəni görünürdü. Qızmar torpağın üzərində hava titrəyir, uzaqlarda su səthinə bənzəyən aldadıcı ilğımlar yaranırdı.

Amma su yox idi.

Qumdan, günəşdən və səssizlikdən başqa heç nə yox idi.

Banu gözlərini yavaşca açdı və bir neçə saniyə hərəkətsiz uzanaraq qarşısında nə olduğunu anlamağa çalışdı. Parlaq işıq gözlərini qamaşdırırdı. O, instinktiv olaraq ovucu ilə üzünü örtdü.

Bura haradır?

Bu sual qəfil ağlına gəldi və dərhal narahatlıq yaratdı. Banu tərpənməyə çalışdı, amma bədəni ona yad, ağır və sözə baxmayan kimi gəlirdi. Əllərini quma dayayıb çətinliklə dikəldi. Lakin elə həmin an başı gicəlləndi, gözlərinin önünə qaranlıq çökdü, ayaqları taqətdən düşdü. Yıxılmamaq üçün tələsik yenidən oturmalı oldu.

— Ay... — deyə astadan nəfəs aldı.

Bir müddət başgicəllənmənin keçməsini gözlədi. Gicgahlarında xoşagəlməz bir döyüntü vardı, qolları və ayaqları qeyri-adi dərəcədə zəif görünürdü. Boğazı o qədər qurumuşdu ki, udqunmaq belə ağrı verirdi. Dilini çatlamış dodaqlarının üzərində gəzdirdi, amma ağzında bir damcı da nəm qalmamışdı.

Su içmək istəyirdi. Bu, adi bir susuzluq deyildi. Susuzluq getdikcə dözülməz həddə çatır, bütün digər düşüncələri beynindən silib aparırdı.

Banu yanında heç olmasa bir nəfər görmək ümidi ilə ətrafa baxdı. Amma heç kim yox idi. O, o biri tərəfə, sonra yenidən arxaya nəzər saldı. Elə bilirdi ki, diqqəti bir neçə saniyə yayınan kimi kimsə səssizcə peyda ola bilər.

Lakin səhra bomboş idi.

Qız gözlərini yumaraq son saatlarda baş verənləri xatırlamağa çalışdı. Şüurunun önündə ayrı-ayrı mənzərələr canlandı: məktəb, sinif yoldaşları, Səvil, ağac, ayaqqabılar... Bütün bunlar qorxunc bir hadisə ilə bağlı idi, amma xatirələr bir-birinə qarışır, vahid ardıcıllıq yaratmaq istəmirdi.

Sonra...

Banu qəfil gözlərini açdı.

— Nə baş verdi?..

Təbii ki, heç kim cavab vermədi.

O, baxışlarını aşağı saldı və yalnız indi məktəbli formasında olmadığını gördü. Bir neçə saniyə inamsızlıqla öz geyiminə baxdı. Yorğunluğun və günəş işığının gözlərini aldatdığına inanmaq istəyirdi.

Əynində kobud parçadan tikilmiş, uzun və formasız bir libas vardı. Paltarın üstü toz-torpaq və qumla çirklənmişdi. Parça köhnə və cod görünürdü. Geniş qolları, qeyri-bərabər ətəyi isə sanki onu illər əvvəl əl ilə tikmişdilər.

Banu ehtiyatla barmaqları arasında parçanı dartdı.

— Bu nədir belə?..

Əllərinə baxdı. Dırnaqlarının altına kir dolmuş, dərisi qumla örtülmüşdü. Ovuclarında və dirsəklərində xırda sıyrıqlar görünürdü. Saçları dolaşmış, dağılmış, bir neçə tel üzünə yapışmışdı.

Banu saçlarına toxunub dəhşət içində özünə baxdı.

— İlahi... Mənə nə olub?

Qorxu onu bürüdü. O, müvazinətini qorumağa çalışaraq

yavaşca ayağa qalxdı və bir daha ətrafına nəzər saldı. Hər tərəfdə səhra uzanırdı. Nə tanış yol, nə bina, nə maşın, nə də telefon vardı. Onu əvvəlki həyatı ilə bağlayan heç nə gözə dəymirdi.

Elə həmin an beynində belini üşüdən bir fikir yarandı.

— Deyəsən... ağlımı itirmişəm.

Bu sözləri az qala pıçıltı ilə söylədi. Sanki səhranın onları eşitməsindən qorxurdu.

— Bəli, yəqin belə şeylər olur. İnsanlar olmayan şeyləri görür... Özləri üçün başqa dünyalar uydururlar...

Amma bu izah ona rahatlıq gətirmədi. Əksinə, daxilindəki qorxu daha da gücləndi. Banu başını bulayıb bu vahiməli fikri qovmağa çalışdı.

— Yox. Yox, buna inanmaq istəmirəm.

Gözləri yaşardı. Baş verənləri anlamağa kömək edəcək heç olmasa bir şey tapmaq ümidi ilə çarəsiz halda ətrafa baxdı.

— İlahi, mən haradayam? Nə baş verib? Niyə buradayam?

Suallar bir-birinin ardınca dodaqlarından qopurdu, amma onlara cavab verəcək heç kim yox idi.

— Bu, yuxudur, — deyə nəhayət Banu onu sakitləşdirə biləcək yeganə izaha sığındı. — Bəli, sadəcə yuxudur. Belə şey ola bilməz.

O, qolunu çimdiklədi. Əvvəlcə ehtiyatla, sonra ağrıdan üzünü turşutmalı olana qədər daha bərk.

— Oyan...

Banu barmaqları ilə dərisini daha möhkəm sıxdı.

— Oyan da!

— Ay!

Qolunda qırmızı ləkə əmələ gəlmişdi. Qız ona baxaraq donub qaldı, sonra gözlərini yavaşca qızmar üfüqə qaldırdı.

Heç nə dəyişməmişdi. Günəş yenə gözlərini qamaşdırır, qum çılpaq ayaqlarını yandırır, zəif külək isə qəribə libasının ətəyini güclə tərpədirdi.

Bu, yuxuya bənzəmirdi. Ən azı, Banunun xatırladığı heç bir yuxu bu qədər həqiqi görünməmişdi.

— Ana... Ata...

Səsi titrədi, boğazına göz yaşları düyünləndi. Banu oyandığı andan bəri ilk dəfə özünü həqiqətən tənha və köməksiz hiss etdi. O, evdə olmaq, anasının səsini eşitmək, atasını görmək, baş verənlərin tezliklə bitəcək bir anlaşılmazlıq olduğuna inanmaq istəyirdi.

Amma ətrafda yalnız qumlar vardı.

Banu ovucu ilə gözlərini tez silib öz zəifliyinə əsəbiləşdi.

— Ağlamaq olmaz. Buradan çıxış yolu tapmaq lazımdır.

Hara getməli olduğunu və nə edəcəyini bilməsə də, Banu yoluna davam etmək qərarına gəldi. Olduğu yerdə qalmaq daha qorxulu idi. O, təsadüfi bir istiqamət seçdi və növbəti qum təpəsinin arxasında bir yol, yaxud heç olmasa vəziyyətini izah edə biləcəyi bir insanla qarşılaşacağına ümid etdi.

Növbəti qum təpəsinin arxasında isə yalnız yeni qumlu yamaclar açıldı.

Banu yoluna davam etdi.

Günəş getdikcə yüksəlir, istilik dözülməz həddə çatırdı. Hər

saat keçdikcə gücü daha sürətlə tükənirdi. Dodaqları quruyub ağrılı şəkildə çatlamağa başlamışdı. Başı ağır-ağır uğuldayır, ayaqları yumşaq qumun üzərində çətinliklə hərəkət edirdi. Bir neçə dəfə dayanıb nəfəsini dərməli oldu, amma qısa istirahət belə ona rahatlıq gətirmirdi.

O, ətrafa baxır, həyatın ən kiçik bir əlamətini axtarırdı. Lakin səhra yenə də səssiz idi. Nə kölgə, nə su, nə də insan vardı. Yalnız insanın yolunu itirə biləcəyi, son gücünü isə bundan da asanlıqla tükədə biləcəyi sonsuz qum dənizi uzanırdı.

Banu artıq xilas olacağına ümidini demək olar ki, itirdiyi anda növbəti hündür qum təpəsinə qalxdı və birdən aşağıda qeyri-adi bir şey gördü.

Əvvəlcə bunun növbəti ilğım olduğunu düşündü. Gözlərini qıyıb ovucunu günəşdən qorunmaq üçün alnına tutdu və gördüklərinə inanmağa qorxaraq uzun müddət uzaqlara baxdı.

Qumların arasında həqiqətən də bir yaşayış məskəni vardı.

Hərçənd bu tikililəri kənd adlandırmaq bir qədər çətin idi.

Palçıqdan tikilmiş kiçik evlər küləkdən və yandırıcı istidən qorunmaq istəyirmiş kimi bir-birinə sıxılmışdı. Kələ-kötür divarları günəşdən solmuş, çatlamışdı. Yastı damları taxta tirlərlə saxlanılırdı. Evlərin arasında isə dar, qumlu cığırlar uzanırdı.

Banu bu cür evləri indiyədək yalnız qədim sivilizasiyalar haqqında çəkilmiş köhnə filmlərdə görmüşdü.

— Bu, ola bilməz...

O, yamacla tələsik aşağı düşdü. Lakin ilk evlərə yaxınlaşanda

istər-istəməz addımlarını yavaşıtdı. Qəfildən burada kimin yaşadığını və yad bir qızı necə qarşılayacaqlarını heç bilmədiyini düşündü.

Amma seçim imkanı yox idi. Susuzluq getdikcə dözülməz olurdu və Banu bu yaşayış məskənində heç olmasa bir az su tapacağına ümid edirdi.

O, ən yaxın evin içərisinə ehtiyatla boylandı.

İçəridə yarıqaranlıq hökm sürürdü. Adət etdiyi mebellərin əvəzinə alçaq taxta çarpayı, kobud bir masa və bir neçə gil qab vardı. Döşəməyə həsirlər sərilmişdi, küncdə isə quru bitki gövdələrindən hörülmüş böyük bir səbət qaralırdı.

Banu tanımadığı evə bir neçə addım atıb ətrafına baxdı. Nə soyuducu, nə çanaq, nə hamam otağı, nə də elektrik işığı vardı. Əvvəllər gündəlik həyatını bunlarsız təsəvvür edə bilmədiyi şeylərin heç biri burada yox idi.

O, çölə çıxıb qonşu evə boylandı. Orada gil küplər, taxta kasalar, toxunma örtüklər və bir neçə anlaşılmaz alət gördü. Üçüncü evdə balaca ocaq və bir neçə qazan vardı, divarlar isə demək olar ki, boş idi.

Banu otağı nəzərləri ilə yavaşca süzdü.

Hər şey o qədər yad görünürdü ki, sanki o, sadəcə başqa bir yerə deyil, tamam başqa bir dövrə düşmüşdü.

— Əla... — deyə yorğun halda divara söykənib mızıldandı. — Deyəsən, doğrudan da, məni qədim tarixə aparıblar.

Gülümsəməyə çalışdı, amma təbəssümü süni alındı.

— Təəccüblənmərəm, indicə tarix müəllimim peyda olar və

qədim xalqların məişətindən danışmağa başlayar.

Cavabında yalnız sükut eşidildi.

Banu küçəyə boylandı. Yaşayış məskəni qəribə təsir bağışlayırdı. Elə bil sakinlər evlərini indicə tərk etmişdilər və hər an geri qayıda bilərdilər. Amma heç yerdə nə insan, nə də heyvan görünürdü. İnsan səsləri, uşaqların gülüşü, it hürüşməsi eşidilmirdi. Hətta quşlar da gözə dəymirdi.

Sanki bütün kənd Banu gəlməzdən çox əvvəl boşalmışdı.

Narahatlıq yenidən boğazına düyünləndi. Amma indi onu hər şeydən çox bir məsələ düşündürürdü.

Su.

O, axtarışını davam etdirdi. Evlərin arxasına baxır, gil divarların ətrafından dolanır, içində küp və ya başqa bir qab ola biləcək hər küncü yoxlayırdı. Lakin rastına çıxan bütün qablar boş idi.

Nəhayət, qız kəndin ortasında dayanıb dərindən nəfəs aldı.

— Görəsən, insanlar burada susuz necə yaşayırdılar? Suyu haradan götürürdülər?

Dodaqlarının üzərindən dilini keçirərək fikrini cəmləməyə çalışdı. Susuzluqdan düşüncələri belə getdikcə ağırlaşırdı.

— Məgər elə susuzluqdan ölə bilərdilər?..

Banu gözlərini yumub məktəbdəki tarix dərslərini xatırlamağa başladı. Vaxtilə qədim sivilizasiyalar haqqında məlumatlar ona darıxdırıcı görünürdü. Köhnə alətlərin adları və yaşayış məskənlərinin quruluşu ilə bağlı biliklər onun üçün heç bir əhəmiyyət daşımırdı. İndi isə həmin biliklərin ən kiçik

parçası belə işinə yaraya bilərdi.

— Belə, Banu, düşün. Bir az düşün...

O, qaşlarını çatıb səhrada insanların necə yaşadığı barədə bildiklərini xatırlamağa çalışdı.

— Quyular... Əlbəttə! Quyular və ya bulaqlar.

Qız ətrafa baxdı. Sanki bu sözü dilə gətirən kimi quyu birdən qarşısında peyda ola bilərdi.

— Bəs onu harada gizlətmisiniz?..

O, evlərin arasında yavaş-yavaş irəliləyərək diqqətlə yerə baxırdı. Əvvəlcə qeyri-adi heç nə görmədi. Lakin sonuncu tikilinin arxasında baxışları ətrafdakı qumdan fərqlənən kiçik bir sahəyə sataşdı. Burada torpaq ayaq altında tapdalanaraq bərkimış, üzəri qalın gil qatı ilə örtülmüşdü. Evlərdən birinin yanından həmin yerə qədər isə zəif bir cığır uzanırdı. Sanki bu yolla dəfələrlə gəlib-getmişdilər.

Banu həmin yerə tərəf yönəldi.

Alçaq gil divarın arxasında daş və gildən hörülmüş dairəvi bir tikili vardı. Üstünə taxta tir qoyulmuş, yanında isə yerdə qalın bir kəndir uzanmışdı.

Quyu!

Banu dayandı. Nəhayət, axtardığını tapdığını dərhal dərk edə bilmədi. Bir neçə saniyə qaranlıq dəliyə baxdı, sonra üzündə inanılmaz bir rahatlıq ifadəsi yarandı.

— Budur...

Öz səsi ona yad və zəif gəldi.

— Nəhayət...

O, quyuya yaxınlaşdı. Quyunun nə qədər dərin olduğunu və suyu çıxarmaq üçün nə qədər güc sərf etməli olacağını düşünməməyə çalışırdı. İndi ona elə gəlirdi ki, oyandığı andan bəri etdiyi hər şey yalnız bu yerə çatmaq üçün göstərdiyi cəhddən ibarət olub.

Çox az qalmışdı.

Banu əlini kəndirə uzatdı.

Elə həmin an bir səs eşitdi.

Zəif, güclə seçilən, amma yaşayış məskəninin ölü sükutunda o qədər qəfil səslənən bir səs idi ki, Banu dərhal yerində dondu.

Bu, atın fınxırması idi.

Qız yavaşca başını qaldırdı. Ürəyi daha sürətlə döyünməyə başladı. Bir an sonra həmin səs yenidən eşidildi. Bu dəfə daha aydın idi, sanki kimsə yaxınlıqda, evlərdən birinin arxasında dayanmışdı.

Ardınca bərkimiş torpağa dəyən dırnaqların yüngül tappıltısı eşidildi.

Banu nəfəsini tutdu.

O, kəndiri daha möhkəm sıxaraq tikililərin arasındakı dar keçidə gözlərini zillədi. Bütün bədəni gərilmişdi. Ağlından burada, bəlkə də, tərk edilmiş kimi görünən bu kənddə tək olmadığı fikri keçdi.

Deməli, burada kimsə vardı.

Səslərdən belə çıxırdı ki, bu, at idi. Bəs onun yanında sahibi də vardımı?

Banu başını yavaşca dırnaq səslərinin gəldiyi tərəfə çevirdi.

Bir neçə dəqiqə əvvəl onu səhradan xilas edə biləcək bir insanla qarşılaşmaq üçün hər şeyini verməyə hazır idi. İndi isə tanımadığı yaşayış məskənində, quyunun yanında dayanarkən ilk dəfə bu dünyanın sakinləri ilə görüşün səhranın özü qədər təhlükəli ola biləcəyini düşündü.

O, nədən daha çox qorxmalı olduğunu bilmirdi: susuzluqdan ölə biləcəyi ucsuz-bucaqsız qumlardan, yoxsa adətləri, dilləri və niyyətləri onun üçün tamamilə naməlum olan insanlardan?

Bununla belə, geri çəkilməyə yer yox idi.

Banu nəfəsini içinə çəkib gözləyirdi. Divarların o biri tərəfindən növbəti addım səslənənədək tərpənmədi.

Onuncu fəsil

Gil evlərdən birinin yaxınlığında hündür bir xurma ağacı bitmişdi. Onun uzun yarpaqları isti küləyin təsirindən güclə seziləcək qədər tərpənir, qızmar torpağın üzərinə seyrək, az qala çəkisiz bir kölgə salırdı. Ağacın altında qara bir at dayanmışdı. Hündürboylu, zərif quruluşlu heyvanın günəş şüaları altında parıldayan tükləri vardı. At tənbəl-tənbəl ayaqlarını dəyişir, arabir quyruğunu yelləyərək onu narahat edən həşəratları qovurdu.

Ağacın yanında, kürəyini nahamar gövdəyə söykəmiş bir kişi yatırdı.

Banu dayanıb yaxınlıqdakı evin küncündən ehtiyatla boylandı. Kişinin əynində zamanın və tozun rəngini soldurduğu uzun bir paltar, ayaqlarında isə köhnəlmiş səndəllər vardı. Başqa bir şəraitdə Banu bu geyimi cır-cındır adlandırardı. Ancaq indi bu qəribə dünyada onun tanıdığı dəb, rahatlıq və səliqə anlayışlarının ümumiyyətlə hər hansı bir məna daşıdığına belə əmin deyildi.

Kişi başını arxaya atıb ayaqlarını uzadaraq yatırdı. Elə bil ətrafda baş verən heç nə onu narahat edə bilməzdi. Banu bu fürsətdən istifadə etmək qərarına gəldi. Ona quyuya çatmaq, su götürmək və harada olduğunu izah edə biləcək adamları tapmaq lazım idi.

Səs salmamağa çalışaraq ehtiyatla bir neçə addım atdı. Artıq

az qala evin küncündən keçib gözdən itəcəkdi ki, qəfildən tanımadığı bir adamla üz-üzə gəldi.

Banu qışqırığını güclə boğdu.

Qarşısında xurma ağacının altında yatan kişi ilə təxminən eyni yaşda bir adam dayanmışdı. Ancaq onun sifəti daha xoşagəlməz görünürdü. Başına tünd rəngli yaylıq bağlamışdı, yanaqlarını sıx saqqal örtmüşdü. Dərin çuxura düşmüş gözləri isə açıq-aşkar maraqla Banuya, onun geyiminə və üzünə baxırdı. Bu baxışlarda elə bir şey vardı ki, Banu dərhal özünü ondan mümkün qədər uzaqda görmək istədi.

Bir neçə an onlar susaraq bir-birlərinə baxdılar. Sanki hər ikisi qarşısındakının kim olduğunu anlamağa çalışırdı. Sonra kişi danışmağa başladı.

Banu bir kəlmə belə başa düşmədi. Tanımadığı dil kobud və yad səslənirdi. Kişi sözlərini kəskin samitlərlə, qəribə səs birləşmələri ilə ifadə edirdi. Banu indiyədək belə bir dil eşitməmişdi.

O, qeyri-ixtiyari geri çəkildi.

— Xahiş edirəm, mənə toxunmayın, — deyə Banu azərbaycanca dilləndi. Sakit danışmağa çalışsa da, səsi xaincəsinə titrəyirdi.

Kişi qaşlarını çatıb yenə nəsə dedi və sözlərini ifadəli bir əl hərəkəti ilə müşayiət etdi. Banu onu başa düşmədiyini bildirmək üçün başını buladı və daha bir addım geri çəkildi.

— Mən sizi başa düşmürəm. Xahiş edirəm...

O, mehriban görünməyə çalışaraq gülümsədi. Ümid edirdi

ki, üzündəki xoş ifadə onu xoşagəlməz bir vəziyyətdən xilas edər. Ancaq yad adam ona gülümsəmədi. Əksinə, baxışları daha da israrlı oldu, dodaqlarında isə əyri, xoşagəlməz bir təbəssüm yarandı. Bu zaman onun nahamar, sarımtıl dişləri göründü.

Kişidən tər, toz və köhnə paltar qoxusu gəlirdi. Banu qeyri-ixtiyari üzünü turşutdu və elə həmin an buna görə peşman oldu. Yad adam onun reaksiyasını görmüşdü və üzünün ifadəsi dəyişmişdi.

O, bir neçə söz söylədi, sonra qəfil başını xurma ağacına tərəf çevirib ucadan qışqırdı.

Ağacın altında yatan kişi tərpəndi, gözlərini açdı və asta-asta ayağa qalxdı. Banunu görən kimi yuxulu görkəmi yox oldu. Bir neçə an qızı diqqətlə süzdü, sonra onlara tərəf addımladı.

Elə həmin an Banu qaçmalı olduğunu anladı.

O, baş verənləri nə düşünməyə, nə də təhlükəni ölçüb-biçməyə macal tapdı. Onu instinktiv bir qorxu bürümüşdü. Bu qorxuya yad adamların sözlərini başa düşmək, niyyətlərini bilmək lazım deyildi.

Qaç!

Banu qəfil çevrilib var gücü ilə qaçmağa başladı.

Bir dəqiqə əvvəl ayaqları ona ağır gəlirdi, bədəni gücsüzlükdən güclə ayaq üstə dayanırdı, susuzluq isə fikrini cəmləşdirməyə imkan vermirdi. İndi qorxu ona yorğunluğu unutdurmuşdu. Banu gil evlərin arasından sürətlə keçirdi, az qala çiyni ilə divarlara toxunurdu. Arxasınca gələnlərin qışqırıqlarını eşidirdi.

Onların nə dediyini anlamağa çalışmırdı. Arxadan gələn addım səslərinin getdikcə yaxınlaşması kifayət idi.

Küncü dönəndə Banu özünü dar bir keçiddə gördü. Keçid az sonra dalana dirəndi. O, qəfil dayanıb geri çevrildi və özündən bir neçə addım aralıda adamlardan birini gördü. Arxasında isə çıxış yolunu kəsərək ikinci kişi yaxınlaşırdı.

Bir anlıq ona elə gəldi ki, bu adamlar onu qəsdən tələyə salır, dar küçələrin labirintindən çıxmasına imkan vermirdilər.

— Yox... — deyə o, nəfəsini dərərək pıçıldadı.

Banu yana sıçrayıb iki divarın arasından keçdi və ayaqlarındakı ağrıya məhəl qoymadan yenidən qaçmağa başladı. Ürəyi o qədər bərk döyünürdü ki, hər zərbəsi gicgahlarında əks-səda verirdi. Nəfəsi kəsilir, istidən gözləri önündə evlərin cizgiləri bulanmağa başlayırdı.

Nəhayət, qarşısında açıq bir sahə göründü.

Səhra.

Banu dar küçələrdən uzaqlaşaraq qumluğa çıxdı. Ümid edirdi ki, açıq sahədə təqibçilərindən yaxa qurtara biləcək. Ancaq boş qum üzərində qaçmaq çətin idi. Ayaqları quma batır, hər addım ona böyük güc bahasına başa gəlirdi. Günəş isə başını örtməyən saçlarını amansızcasına yandırırdı.

Ağciyərləri havasızlıqdan yanmağa başlasa da, özünü daha sürətlə hərəkət etməyə məcbur edirdi. Ona elə gəlirdi ki, bir az da dözsə, növbəti qum təpəsinə çatsa və onun arxasında gizlənsə, bəlkə də təqibçilər onu gözdən itirəcəklər.

Lakin arxadan gələn ağır addımlar getdikcə yaxınlaşırdı.

Birdən kimsə onun çiynindən yapışdı.

Banu qışqırıb qurtulmağa çalışdı, amma kişi onu qəfil geri dartdı. O, müvazinətini itirərək qızmar qumun üzərinə yıxıldı və ovucları yerə dəyərək bərk ağrıdı.

— Buraxın məni!

Banu var gücü ilə qışqırıb sürünərək uzaqlaşmağa çalışdı, ancaq yad adam onu buraxmırdı. Qız çırpınır, cırmaqlayır, əlləri ilə onu itələyərək qurtulmağa çalışırdı. Lakin hərəkətləri getdikcə zəifləyirdi. İkinci kişi də artıq onların yanına çatmışdı. O, bir qədər kənarda dayanıb baş verənlərə xoşagəlməz bir təbəssümlə baxırdı.

Banu gözlərini ona dikdi və qorxunun bütün bədənini iflic etdiyini hiss etdi. Onların dilini başa düşməyə ehtiyac yox idi. O, artıq tamamilə aydın anlayırdı ki, qarşısındakı adamların əlində aciz qalıb və onların onun ümidsizliyinə zərrə qədər də əhəmiyyəti yoxdur.

— Kömək edin! — deyə qışqırdı. — Kimsə var? Xahiş edirəm, kömək edin!

Onu tutan kişi susmasını tələb edirmiş kimi sərt bir söz söylədi, amma Banu qışqırmağa davam etdi. Qorxu onu elə bürümüşdü ki, artıq özünü idarə edə bilmirdi.

— Mənə toxunmayın! Sizə yalvarıram... Xahiş edirəm!

Göz yaşları yanaqlarından süzülərək qumla qarışırdı. Banu üzünü yana çevirir, əlləri ilə özünü qorumağa çalışır, yenidən qurtulmaq üçün çırpınırdı. Ancaq gücü sürətlə tükənirdi. O, yox olmaq, yer yarılıb onu udmaq, öz otağında yuxudan oyanmaq,

tanış divarları görmək və anasının səsini eşitmək istəyirdi. Təki bütün bunlar oyanandan sonra unuda biləcəyi bir kabus olaydı, o, dünyada hər şeyini verməyə hazır idi.

Amma günəş hələ də dərisini yandırır, qum ovuclarını göynədir, yad bir üz isə onun üzərinə əyilirdi.

Banu həyatında ilk dəfə əvvəlki təhlükəsizliyinin nə qədər kövrək olduğunu hiss etdi. Əvvəllər dərslərdən bezə, valideynləri ilə mübahisə edə, gözəl paltarlar və bahalı əşyalar arzulaya bilirdi. Adi qəbul etdiyi, hər şeyin öz-özünə var olduğu tanış dünyasının bir anın içində yox ola biləcəyini heç düşünməmişdi. İndi isə vaxtilə darıxdırıcı və mənasız hesab etdiyi günlərə belə qayıtmaq üçün hər şeyindən keçməyə hazır idi.

— Ana... — deyə o, güclə eşidilən səslə pıçıldadı. — Anacan...

Amma yanında nə anası, nə atası, nə də onu qoruya biləcək başqa bir kimsə vardı.

Banu yenidən qurtulmağa çalışdı, lakin kişi onu daha möhkəm tutdu. Qorxudan gözlərini yumub onun üzünü görməməyə çalışdı və boğuq səslə bir daha qışqırdı:

— Kömək edin!

Elə bu vaxt lap yaxınlıqda başqa bir səs eşidildi.

Gur, sərt və hökmkar bir səs.

Banunu tutan kişi donub qaldı. Onun yoldaşı başını qəfil səs gələn tərəfə çevirdi və üzünün ifadəsi bir anda dəyişdi. Yad adam yenidən nəsə söylədi, bu dəfə daha sərt səslə. Ardınca sürətli addım səsləri eşidildi.

Banu çətinliklə gözlərini açdı.

Yanlarında üçüncü bir kişi dayanmışdı.

O, hər iki təqibçidən hündür, enlikürək və möhkəm bədən quruluşlu idi. Tünd rəngli geyimi bədəninə kip oturmuşdu. Günəşdən qaralmış, küləkdən codlaşmış üzündə sərt bir ifadə vardı. Duruşundan və hərəkətlərindən artıq sözə ehtiyac duymadan başqalarına itaət etdirməyə alışmış bir insan olduğu hiss edilirdi.

Bir neçə an o, Banunu tutan adamlara səssizcə baxdı, sonra qısa bir cümlə söylədi. Banu sözlərin mənasını anlamasa da, onun səsindəki qətiyyət elə güclü idi ki, hətta ona da aydın oldu: bu adam baş verənlərin dərhal dayandırılmasını tələb edirdi.

Təqibçilərdən biri tələsik nəsə cavab verdi, özünə bəraət qazandırmağa çalışırdı. Lakin yad adam onun sözünü sərt şəkildə kəsdi. İkinci kişi də söhbətə qarışaraq sürətlə və əsəbi halda danışmağa başladı. Ancaq bu, üçüncü kişinin qəzəbini daha da artırdı.

O, irəliyə doğru bir addım atdı.

İndi onunla təqibçilər arasında cəmi bir neçə addımlıq məsafə qalmışdı. Yad adam yenidən bir neçə söz söylədi. Bu dəfə səsində açıq-aşkar təhdid duyulurdu.

Banunu tutan kişi barmaqlarını yavaş-yavaş boşaldıb geri çəkildi. Yoldaşı narazılıqla qumun üzərinə tüpürdü, qıza nifrətlə baxdı, amma yad adamla mübahisə etməyə cəsarət etmədi.

Bir neçə an sonra hər ikisi geri dönüb yaşayış məskəninə tərəf getdi.

Banu yerindən tərpənmirdi. Dizlərini sinəsinə sıxaraq qumun üzərində oturmuş, bütün bədəni ilə titrəyirdi. Saçları tərli üzünə yapışmış, qum dırnaqlarının altına və kobud paltarının qatlarına dolmuşdu. Nəfəsi isə hələ də düzəlmirdi. Dərindən nəfəs almağa çalışsa da, hər dəfə hava sinəsinin harasındasa ilişib qalırdı.

Təhlükə, deyəsən, sovuşmuşdu, amma bədəni hələ də xilas olduğuna inanmırdı.

Üçüncü kişi ona tərəf çevrildi.

Banu qorxuyla geri çəkilib sürünərək uzaqlaşmağa çalışdı. Kişi dərhal dayandı. Yaxınlaşmadan bir neçə saniyə onu səssizcə süzdü. Sanki hər hansı qəfil hərəkətin qızda yenidən qorxu yaradacağını anlayırdı.

Sonra əvvəlki sərtliyindən əsər-əlamət qalmayan sakit bir səslə nəsə söylədi.

Banu yenə də bir kəlmə belə anlamadı.

O, sadəcə gözlərini geniş açaraq kişiyə baxır, bundan sonra nə edəcəyini bilmirdi. Bu adamın onu həqiqətən xilas etdiyinə inanmaq istəyirdi, amma son dəqiqələrdə baş verənlər o qədər dəhşətli idi ki, yad birinə dərhal etibar edə bilməzdi.

— Mən... mən sizi başa düşmürəm, — deyə çətinliklə pıçıldadı. — Siz məni başa düşürsünüz?

Kişi diqqətlə ona baxdı, amma cavab vermədi. Üzündən onun heç olmasa ayrı-ayrı səsləri anlayıb-anlamadığını, yoxsa Banu üçün onun dili nə qədər yad idisə, onun üçün də Banu dilinin elə yad olduğunu müəyyən etmək mümkün deyildi.

O, yavaşca əlini uzadaraq kömək təklif etdi, amma özü

yerindən tərpənmədi.

Banu əvvəlcə kişinin ovcuna, sonra üzünə baxdı. Bir neçə saniyə tərəddüd etdi. Yad adamdan qorxusu ilə bu aciz vəziyyətdən qurtulmaq üçün duyduğu ümidsiz istək arasında qalmışdı. Nəhayət, qalan gücünü toplayıb ehtiyatla barmaqlarını onun əlinə qoydu.

Kişi ona ayağa qalxmağa kömək etdi. Banu yıxılmasın deyə onu yalnız lazım olduğu qədər saxlayırdı. Qız dikələndə ayaqları güclə bədənini saxladı və o, kişinin qolundan yapışmağa məcbur oldu.

Kişi nəsə soruşdu, əvvəlcə onu, sonra isə yaşayış məskənini göstərdi. Banu yalnız başını buladı. Göz yaşlarının yenidən gözlərinə dolduğunu hiss edirdi.

— Bilmirəm... Mən heç nə başa düşmürəm...

Səsi titrədi və o, qəlbinə dolan ümidsizliklə mübarizə aparmağa çalışaraq gözlərini aşağı dikdi.

Kişi bir müddət onu müşahidə etdi, sonra evlərə tərəf baxdı. Oradan uzaqlaşan təqibçilərin səsləri hələ də eşidilirdi. Onun sifəti yenidən sərtləşdi. Qısa bir cümlə söyləyərək əli ilə Banunu ardınca gəlməyə çağırdı.

Qız yerindən tərpənmədi.

O, yad adamın ardınca getməkdən qorxurdu. Amma səhranın ortasında, susuz, yerli adətləri bilmədən və kömək istəmək üçün belə tanış dildə danışa bilmədən tək qalmaqdan daha çox qorxurdu.

Kişi sanki onun tərəddüdünü anlamışdı. Qızı tələsdirmədi.

Sadəcə aralarında məsafə saxlayaraq gözlədi.

Banu bir dəfə yaşayış məskəninə, sonra isə onun hüdudlarından kənara uzanan ucsuz-bucaqsız qumlara baxdı. Günəş əvvəlki kimi amansızcasına yandırırdı. Uzun yolun və keçirdiyi dəhşətli qorxunun təsirindən yaranan halsızlıq isə artıq dözülməz həddə çatırdı.

Onun başqa çıxış yolu yox idi. Ən azından, indi başqa bir yol görmürdü.

Banu tərəddüdlə ilk addımını atdı.

Yad adam çevrilərək evlərə tərəf yavaş-yavaş irəlilədi. Qızın geridə qalmadığından əmin olmaq üçün arabir arxaya baxırdı. Banu da onun ardınca getdi, arada bir qədər məsafə saxlamağa və hər hərəkətini diqqətlə izləməyə çalışırdı.

Bu adamın kim olduğunu, haradan gəldiyini və nə üçün müdaxilə etdiyini bilmirdi. Hətta onun yanında heç bir təhlükənin olmadığından da əmin deyildi. Amma səhrada gözlərini açdığı andan bəri ilk dəfə idi ki, kimsə ona zərər verməyə çalışmırdı.

Hələlik bu, kifayət idi.

Banu yad adamın ardınca gedir, hər addımında qəlbindəki ümidin bir az da gücləndiyini hiss edirdi. O, hələ də qorxmuş, taqətdən düşmüş və baş verənlərdən tamamilə xəbərsiz idi. Amma heç olmasa, bundan sonra naməlumluqla təkbaşına üzləşməli olmayacaqdı.

Qarşıda təhlükələrlə və sirrlərlə dolu yad bir dünya uzanırdı. Bu dünyada onun yeganə bələdçisi isə hələ adını belə bilmədiyi

bir adam olacaqdı.

On

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «Литрес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию на Литрес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.